

Nr 277.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag; given Stockholms slott den 18 maj 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 maj 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG,
EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

I skrivelse den 2 maj 1934 har styrelsen för Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 framlagt förslag om avveckling av statens intresse i Hellefors Bruks Aktiebolag.

Innan jag närmare ingår på denna framställning, torde inledningsvis få erinras om de förhållanden, under vilka statens intresse i bolaget tillkommit.

Såsom ett led i den statliga stödaktion, som år 1922 befanns nödvändig för att rädda Wermlands Enskilda bank från sammanbrott, ingick, att banken befriades från vissa tyngande engagemang. Bland dessa engagemang ingingo fordringar å det dåvarande Wargöns Aktiebolag till belopp av omkring 20 miljoner kronor, vilka provisoriskt övertogs av riksbanken och sedermera överflyttades på Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 genom ett dess dotterbolag, Aktiebolaget Igo.

Med hänsyn till inträdda betalningssvårigheter för Wargöns Aktiebolag företogs i slutet av år 1924 och början av år 1925 rekonstruktion av detta bolag, som i samband därmed ändrade sitt namn till Hellefors Bruks Aktiebolag. Bolagets fastigheter och rörelse vid Vargön och vid Laxå överlätos på särskilda aktiebolag. Rörelsen vid Vargön övertogs av ett nybildat Wargöns Aktiebolag och rörelsen vid Laxå av det dåvarande förvaltningsbolaget Laxå Bruks Aktiebolag, som för ändamålet ombildades. Aktiekapitalet i det gamla Wargöns Aktiebolag nedsattes från 40 miljoner kronor till 10 miljoner kronor, som blev stamaktiekapital i Hellefors Bruks Aktiebolag. Det genom aktiekapitalets nedsättning frigjorda beloppet, 30 miljoner kronor, överfördes till reservfonden. Med anlitande av den sålunda ökade reservfonden verkställdes avskrivningar å vissa bolagets balansvärden, huvudsakligen å de tillgångar, som tillföll Helleforsbolaget och Laxåbolaget. Kreditkassan medverkade vid rekonstruktionen på så sätt, att Aktiebolaget Igo i utbyte för sin kvarstående fordran å bolaget tog 5 ½ procent preferensaktier å sammanlagt 19.5 miljoner kronor i Hellefors Bruks Aktiebolag. Aktiekapitalet i Laxå Bruks Aktiebolag, 4 miljoner kronor, övertogs i sin helhet av Helleforsbolaget. Av aktiekapitalet i det nybildade Wargöns Aktiebolag erhöll Wermlands Enskilda bank i kvittning för motsvarande fordringsbelopp 7 procent preferensaktier å tillhopa 6 miljoner kronor. Stamaktiekapitalet, likaledes å 6 miljoner kronor, övertogs av Helleforsbolaget.

Utom preferensaktiekapitalet äger Kreditkassan genom Aktiebolaget Igo 1,500,000 kronor av stamaktiekapitalet i Hellefors Bruks Aktiebolag.

Här torde även få lämnas följande översikt över Hellefors Bruks Aktiebolags och dess större dotterbolags viktigaste fasta egendom och fabriksanläggningar samt huvudsakliga verksamhet:

Hellefors Bruks Aktiebolag: Bolagets skogsegendomar, som omfatta cirka 230,000 tunnland produktiv mark, äro belägna inom Hellefors, Grythyttans, Nora, Järnboås och Ljusnarsbergs socknar av Örebro län, Färnebo, Gåsborns och Rämens socknar av Värmlands län samt Äppelbo, Järna, Nås, Säfsnäs och Grangärde socknar av Kopparbergs län.

Bolagets huvudtillverkningar äro pappersmassa, trävaror och järnverksprodukter, varjämte bolaget bedriver en betydande elektrisk kraftproduktion.

Tillverkningen av pappersmassa är koncentrerad till Fredriksberg och Hellefors. Vid Fredriksberg, beläget i Säfsnäs socken, tillverkas sålunda sulfat- och sulfitcellulosa samt papp, under det att tillverkningen av slipmassa sammanförts till Hellefors.

Frånsett ett mindre sågverk vid Tyfors i Säfsnäs socken är hela sågverksrörelsen förlagd till Hellefors, där även bolagets lädfabrik och snickerifabrik äro belägna.

Även beträffande järnindustrien har under de gångna åren en koncentration ägt rum. Sålunda är numera hela bolagets gruvbrytning förlagd till Sirsjöbergs gruvfält, som genom linbana står i förbindelse med anriknings- och sintringsverken i Sikfors, dit bolagets hela tack-

järnstillverkning förlagts. Sikfors är beläget i Hällefors socken vid Bergslagsbanan cirka 7 kilometer nordost om Hällefors bruk. Sedan det gamla järnverket i Hällefors år 1918 nedbrunnit, har därstädes uppförts ett nytt järnverk, omfattande martinugnar, elektrostålverk och valsverk med tillhörande anordningar för tillverkning av stänger, tråd och band samt ihåligt borrarstål. Till järnverket är även ansluten mekanisk verkstad med gjuteri.

I Hällefors ha förlagts för bolagets rörelse erforderliga gemensamma anläggningar såsom mekanisk verkstad, gjuteri, laboratorium, centralförråd m. m., varjämte bolagets hela förvaltning såväl som dotterbolagens försäljnings- och inköpsorganisation sammanförts till ett där uppfört centralkontor.

De betydande krafttillgångarna inom Svartälvens övre vatten-system äro samlade i bolagets hand. Bolagets största vattenkraftstationer äro belägna inom Hällefors, Grythyttans och Nora socknar.

Bolagets skogskomplex är genomdraget av Hällefors—Fredriksbergs järnvägar, från öster till väster genom linjen Hörken (vid Bergslagsbanan)—Gravendal—Neva (vid Inlandsbanan) samt från norr till söder genom linjen Gravendal—Hällefors—Hammarn. Detta järnvägs-nät förenar även bolagets olika industrier med varandra.

Laxå Bruks Aktiebolag: Bolagets skogsegendomar, omfattande cirka 40,000 tunnland produktiv mark, äro belägna inom Ramundeboda, Snavlunda, Viby, Askersunds och Tångeråsa socknar av Örebro län samt Finnerödja och Tiveds socknar av Skaraborgs län.

Bolagets huvudtillverkningar äro trävaror, sulfitecellulosa och järnverksprodukter. Dess krafttillgångar äro tillräckliga för eget behov och medgiva dessutom distribution i viss utsträckning.

Sågverket är beläget vid Västra Laxsjön cirka 8 kilometer från Laxå station på Västra stambanan. Vid Västra Laxsjön finnas dessutom lådfabrik och ångcentral.

Sulfitfabriken ligger i omedelbar närhet av Laxå station.

Av järnhanteringen äro hytta och smältsmedja belägna i Røfors ungefär 6 kilometer från Laxå station samt valsverk och mekanisk verkstad i Laxå.

Västra Laxsjön och Røfors samt industrierna i Laxå äro förenade med varandra och med statens järnvägars station i Laxå medelst normal-spårig järnväg.

Wargöns Aktiebolag är ett rent industriföretag. Anläggningarna äro belägna vid Göta älvs utlopp ur Vänern. Bolagets huvudsakliga tillverkningar äro tidnings- och sulfitpapper samt legeringar såsom kisel-, mangan- och kromjärn. Pappersbruket är efter eldsvåda helt nybyggt och har en produktionsförmåga av cirka 34,000 ton papper per år. Till pappersbruket höra sliperi och sulfitfabrik, avpassade efter pappersbrukets behov.

Bolaget äger elektriska smältverksanläggningar i Vargön och Trollhättan. Erforderlig elektrisk energi erhålles på förmånliga villkor från statens vattenfallsverk.

Aktiebolaget Hällefors Manufakturverk: År 1928 inköpte Hälleforsbolaget det i konkurs försatta Aktiebolaget Bångbro Rörverks kallvalsverk, övriga industriella anläggningar, vattenkraftstation och arbetarbostäder, belägna i Bångbro inom Ljusnarsbergs socken, Örebro län,

vid Frövi—Ludvika järnväg cirka 5 kilometer söder om Kopparbergs köping.

I kallvalsverket förädlas stålprodukter från Hällefors.

Aktiebolaget Svenska Stållinor: Aktiemajoriteten i detta bolag förvärvades år 1929. Rörelsen, som bedrivs i egen fastighet i Kristinehamns stad, omfattar tillverkning av stållinor och dragen tråd med valstråd från Hällefors som råvara.

Taxeringsvärdena å förenämnda bolags — fränsett Wargöns Aktiebolags — fastigheter vid utgången av år 1933 framgå av följande tablå:

Taxeringsvärden å Hällefors Bruks Aktiebolag och dess dotterbolag tillhörig fast egendom vid utgången av år 1933.

	Jordbruks- fastighet kronor	Annan fastighet kronor	Summa kronor
<i>Hällefors Bruks Aktiebolag.</i>			
I. Inom Örebro län:			
Hällefors kommun	3,883,100	6,033,800	9,916,900
Grythyttans municipalsamhälle	65,600	79,600	145,200
Grythyttans kommun	2,581,300	1,327,300	3,908,600
Nora »	26,800	510,200	537,000
Järnboås »	2,000	—	2,000
Hjulsjö »	—	1,600	1,600
Ljusnarsbergs »	—	25,000	25,000
Guldsmedshytte församling av Linde kommun	—	190,700	190,700
II. Inom Värmlands län:			
Färnebo kommun	402,200	2,500	404,700
Gåsborns »	1,973,600	450,600	2,424,200
Rämens »	110,900	—	110,900
III. Inom Kopparbergs län:			
Äppelbo kommun	245,600	—	245,600
Järna »	71,300	—	71,300
Säfsnäs »	5,369,500	3,683,600	9,053,100
Näs »	174,800	—	174,800
Grangärde »	433,900	—	433,900
	15,340,600	12,304,900	27,645,500
<i>Laxå Bruks Aktiebolag.</i>			
I. Inom Örebro län:			
Ramundeboda kommun	1,610,900	1,511,500	3,122,400
Snavlunda »	392,800	3,700	396,500
Askersunds »	648,400	1,000	649,400
Viby »	16,700	100	16,800
Kumla »	—	1,400	1,400
Tångeråsa »	90,300	—	90,300
II. Inom Skaraborgs län:			
Finnerödja kommun	530,200	3,000	533,200
Tiveds »	181,000	9,000	190,000
	3,470,300	1,529,700	5,000,000

	Jordbruks- fastighet kronor	Annan fastighet kronor	Summa kronor
<i>Aktiebolaget Hellefors Manufakturverk.</i>			
Inom Örebro län:			
Ljusnarsbergs kommun	15,000	1,030,900	1,045,900
<i>Aktiebolaget Svenska Stållinor.</i>			
I Kristinehamns stad	—	192,000	192,000
<i>Samtliga förestående bolag.</i>			
Sammanlagt taxeringsvärde.....	18,825,900	15,057,500	33,883,400

Vid 1933 års riksdag fattades beslut om visst stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag. Rörande de omständigheter, under vilka detta beslut tillkom, ber jag att få erinra följande.

I skrivelse den 1 februari 1933 till Kreditkassans styrelse hade styrelsen för Hellefors Bruks Aktiebolag hemställt, att Kreditkassan måtte lämna sin medverkan till vidtagande från statsmakternas sida av åtgärder för genomförande av en rekonstruktion av bolaget. Styrelsens rekonstruktionsförslag hade framlagts i följande två alternativ:

Alternativ A: Bolagets samtliga nuvarande tillgångar skulle bibehållas. Aktiekapitalet i det nya bolaget skulle utgöra 20,000,000 kronor, varav 15,000,000 kronor skulle nytecknas av staten genom Kreditkassan och återstoden 5,000,000 kronor beräknades motsvara kapitalbehållningen i gamla Hälleforsbolaget och därmed det återstående värdet av dess preferensaktier. Stamaktiekapitalet måste anse värdelöst och finge därför avskrivas.

Alternativ B förutsatte, att staten övertog Hälleforsbolagets nuvarande stamaktieinnehav i Wargöns Aktiebolag för dess nominella värde 6,000,000 kronor. Det nya Hälleforsbolagets aktiekapital skulle i detta fall utgöra 14,000,000 kronor, varav 9,000,000 kronor skulle nytecknas av Kreditkassan. Återstående belopp, 5,000,000 kronor, beräknades motsvara det kvarvarande värdet av preferensaktierna.

Till stöd för framställningen om statens medverkan till en rekonstruktion av Hälleforsbolaget hade bolagsstyrelsen anfört bland annat följande:

Med hänsyn till den betydelse, upprätthållandet av bolagets rörelse hade för hela den bygd, där bolaget hade sin verksamhet förlagd, och det stora antal personer, som vore beroende av bolagets rörelse, samt icke minst de möjligheter för framtiden, bolaget måste anses äga efter genomförd rekonstruktion, funne sig styrelsen böra framhålla det som ett

allmänt intresse av största vikt, att sådana åtgärder vidtoges, att företags fortsatta utveckling ostört kunde fortgå.

Därest en ekonomisk stödaktion från statens sida icke kunde påräknas, syntes detta innebära ett avstående till fordringsägarna av de värden, som statens preferensaktier representerade. Undvekes tvångsrealisation, vore dessa alltfjämt betydande. Men därtill borde, vid valet mellan skilda vägar, tagas i betraktande, att en abandonering av det allmännas investering i företaget skulle under nuvarande konjunkturer kunna medföra icke blott driftsavbrott och inskränkning i verksamheten utan jämväl bestående nedläggning av denna, varigenom det allmänna — fränsett de sociala skador, som därmed skulle vållas — kunde komma att förorsakas avsevärda utgifter för beredande av andra försörjningsmedel åt det stora antal personer, som för sin utkomst vore beroende av företagets bestånd.

Med överlämnande av denna framställning underställde Kreditkassans styrelse i skrivelse den 18 mars 1933 ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen redogjorde därvid för vissa genom styrelsens försorg av särskilt anlitade fackmän verkställda undersökningar rörande Hälleforskoncernens olika rörelsegrenar och diskuterade vidare frågan, huruvida och på vad sätt åtgärder för bolagets sanering borde företagas från preferensaktieägarens sida — från innehavarna av stamaktier syntes med hänsyn till läget något ekonomiskt tillskott icke vara att vänta. Styrelsens flertal, generaldirektören Anders Örne och riksgäldsfullmäktigen H. S. Tamm, tillstyrkte, att staten lämnade sin medverkan till en djupgående rekonstruktion av Hälleforsbolaget enligt någotdera av de av bolagsstyrelsen framlagda rekonstruktionsförslagen. Härom anförde nämnda ledamöter av Kreditkassans styrelse:

Även med genomförandet av en så djupgående rekonstruktion som den ifrågasatta skulle bolagets bestånd dock icke vara tryggt, såvida en betydande kostnadsbesparing ej kunde åstadkommas. Såsom framginge av de verkställda utredningarna kunde med nuvarande löner och prisnivå avsevärda förluster å verksamheten icke undvikas. För visso befunne sig i berörda hänseende en stor del av den svenska industri, som vore jämförlig med bolagets, just vid ifrågavarande tidpunkt i ett bekymmersamt läge. Till dessa svårigheter komme, vad Hälleforsbolaget beträffade, en betydande skillnad mellan bolaget och vissa andra företag i Mellansverige och Norrland, vilken skillnad borde noga beaktas. De verkställda utredningarna visade nämligen, att Hälleforsbolagets skogsförvaltning och träindustrier, men även i viss mån järnindustrien, på grund av det geografiska läget betungades av högre transport- och fraktkostnader än flertalet motsvarande företag, detta trots högst avsevärda fraktnedsättningar. Avverkningskostnaderna vore på grund av det i trakten tillämpade systemet väsentligt högre än på andra platser i landet. En ytterligare anledning vore att söka i det förhållandet, att kapaciteten hos bolagets industriella verk såväl inom järn- som träindustrien vore liten i jämförelse med konkurrerande företags. Det syntes vara omöjligt att utan mycket betydande ny kapitalinvestering nedbringa produktionskostnaderna genom ytterligare tekniska förbättringar. En sådan nyinvestering vore för det dåvarande otänkbar.

Då Kreditkassans styrelse förordade, att medel ställdes till förfogande

för bibehållande av Hälleforsbolaget, funne styrelsen det på grund av nu anförda omständigheter vara en ofrånkomlig förutsättning, att de närmast intresserade, bolagets tjänstemän och arbetare, visade sitt intresse för upprätthållandet av bolagets verksamhet genom att underkasta sig en lönereduktion av sådan storleksgrad, att den kunde för framtiden kompensera de av geografiska och andra orsaker betingade högre driftkostnaderna. Det hade icke för styrelsen varit möjligt att noggrant beräkna den skillnad i avlöning, som borde råda mellan Hälleforsbolaget och andra mellansvenska företag för att åstadkomma jämvikt i omkostnaderna dem emellan. Förmodligen borde denna skillnad icke understiga 10 procent. Som villkor för statens medverkan till bolagets bibehållande borde uppställas genomförandet av en frivillig allmän lönenedsättning av i genomsnitt denna storlek.

Skulle detta villkor icke kunna uppfyllas, ansåge Kreditkassans styrelse varje åtgärd från det allmännas sida för vidmakthållande av Hälleforsbolagets verksamhet vara otillräddlig såsom ledande till en säker förlust av tillskjutna medel. Uppfylldes det, funne däremot styrelsen riktigt, att de naturtillgångar och industriella anläggningar, som ägdes av bolaget och genom detta via Kreditkassan av staten, icke släpptes utan i stället genom rekonstruktion av bolaget det allmännas ekonomiska och sociala intresse däri tillvaratoges.

Styrelsens tredje ledamot, riksbankschefen Ivar Rooth, instämde med styrelsens övriga ledamöter beträffande önskvärdheten av ett statsingripande till uppehållande av Hälleforsbolagets verksamhet under angivna villkor men uttalade sig för att verksamhetens bedrivande under det närmaste året borde möjliggöras genom ett tillfälligt penningtillskott från statens sida. I sådant hänseende förordade Rooth, att, sedan viss av honom föreslagen undersökning verkställts i syfte att genomföra besparingar och nedbringa kapitalbehovet, det belopp, som därvid visade sig erforderligt, dock högst 2 miljoner kronor, måtte såsom räntefritt lån ställas till förfogande för upprätthållande av bolagets verksamhet under tiden till den 1 juli 1934.

Fragan förelades 1933 års riksdag i proposition nr 249. Härvid anförde jag bland annat följande:

Det föreliggande ärendet avsåge i första hand frågan, på vad sätt statens ekonomiska intressen i Hälleforsbolaget och därtill anslutna företag bäst skulle tillvaratagas under de inträdda finansieringssvårigheterna för bolaget. Vid denna frågas bedömande kunde man enligt min mening icke undgå att fästa avgörande vikt vid det starka samhällsintresse, som särskilt under rådande förhållanden på arbetsmarknaden knöte sig till ett uppehållande av bolagets rörelse. De betydande sociala vådor, som skulle vara förenade med ett nedläggande av bolagets verksamhet, framginge redan därav, att bolaget med därtill anslutna företag, fränsett Vargöbolaget, sysselsatte närmare 5,000 tjänstemän och arbetare.

De olika utvägar, som i den föreliggande situationen syntes kunna komma under övervägande, vore tre, nämligen: 1:o någon åtgärd för stöd åt bolaget vidtoges icke från statens sida; 2:o staten bidroge genom tillskjutande av nytt kapital till en rekonstruktion av bolaget; och 3:o sta-

ten beredde bolaget en mera tillfällig hjälp genom att bidra till nödig ytterligare kredit åt bolaget. Rörande dessa tre alternativ hade jag fört förhandlingar med representanter för bolaget och för den kreditgivande banken, Skandinaviska Kreditaktiebolaget.

Därest ingen åtgärd från statens sida för stöd åt bolaget vidtoges, måste det anses oviss, huruvida och i vilken omfattning rörelsen kunde komma att fortsätta. Detta syntes vara helt beroende av, huruvida banken för säkerställande av sina fordringar skulle finna med sin fördel förenligt att i en eller annan form uppehålla driften. Härutinnan hade banken icke velat göra några uttalanden vid de förda underhandlingarna. Även om driften helt eller delvis skulle komma att uppehållas genom ingripande från bankens sida, skulle vid detta alternativ knappast kunna undgås, att statens aktieinnehav definitivt ginge förlorat. Ur rent affärsmässig synpunkt skulle enligt min mening ett uppgivande av statens intresse i företaget vara försvarligt endast om det kunde på någorlunda säkra grunder antagas, att aktierna icke för framtiden representerade något värde. Tidpunkten vore emellertid i hög grad olämplig, om det gällde att bilda sig en definitiv uppfattning om livsdugligheten hos ett företag sådant som det förevarande. Detta framginge även av de verkställda utredningarna, vilka enligt min mening icke berättigade till att för det dåvarande helt uppgiva statens kapitalinsats i företaget. En omständighet som jag härvid tillmätte betydelse vore, att de åtgärder för fabrikernas utbyggande och driftens rationalisering, som med betydande ekonomiska uppoffringar ägt rum under tidsperioden 1925—1930, på grund av den därefter inträdande lågkonjunkturen i stort sett icke ännu fått visa sina verkningar. — I detta sammanhang borde slutligen anmärkas, att enligt vad som framgått av de förda förhandlingarna banken ej heller under den förutsättningen, att staten nu skulle till banken överlåta sitt aktieinnehav i Hälleforsbolaget, ansett sig kunna giva några utfästelser rörande den omfattning, i vilken driften vid företaget komme att uppehållas.

De framlagda förslagen till rekonstruktion av bolaget förutsatte, att för övertagande av rörelsen ett nytt bolag bildades. Enligt ett förslag skulle detta övertaga samtliga tillgångar samt aktiekapitalet utgöra 20 miljoner kronor, varav 15 miljoner skulle nytecknas av staten, medan 5 miljoner kronor beräknades motsvara det återstående värdet av preferensaktierna. Enligt ett annat förslag skulle staten övertaga Hälleforsbolagets nuvarande stamaktieinnehav i Vargöbolaget för nominella värdet, 6 miljoner kronor, samt aktiekapitalet i det nya Hälleforsbolaget utgöra 14 miljoner kronor, varav 9 miljoner kronor skulle nytecknas av staten. Dessa förslag, vilka under vissa förutsättningar förordades av majoriteten inom Kreditkassans styrelse utan företräde för någotdera förslaget, överensstämde däri, att staten skulle tillskjuta så stort belopp, 15 miljoner kronor, som ungefärligen motsvarade Hälleforsbolagets nuvarande skuld till banken. Vid de förda förhandlingarna med banken hade även diskuterats den möjligheten, att banken i stället för staten skulle övertaga Vargöaktierna, och banken hade under förutsättning av en rekonstruktion förklarat sig villig göra detta till ett belopp av 4 miljoner kronor, som skulle gå i kvittning mot bolagets skuld till banken. Under samma förutsättning hade banken vidare förklarat sig beredd att avstå från någon del av fordringsbeloppet, förslagsvis så mycket som motsvarade ett års ränta därå eller således omkring $\frac{3}{4}$ miljon kronor. Även om det dessutom finge antagas, att banken skulle vara villig att låta någon del av sin fordran inestå hos ett rekon-

struerat företag, hade jag emellertid ansett, att man framför en så vittgående kapitalinsats från statens sida, som enligt detta alternativ skulle vara erforderlig, för närvarande borde föredraga en utväg, som med vidmakthållande tills vidare av rörelsen gäve möjlighet att avvakta konjunkturens utveckling samt att vidtaga de undersökningar rörande företagets räntabilitet, som syntes mig böra komma till stånd innan längre gående åtgärder kunde ifrågakomma.

Det naturligaste under dåvarande förhållanden syntes mig således vara, att bolaget genom kredithjälp sattes i tillfälle att tills vidare under ett års tid fortsätta sin verksamhet. Under förutsättning, att banken i samma mån som staten bidroge vid denna kredithjälp, syntes statens insats kunna hållas inom en sådan gräns, att beloppet i själva verket kunde jämföras med de uppoffringar av statsmedel, som troligen skulle bli erforderliga för att under samma tid bereda hjälp vid den betydande arbetslöshet, som ett nedläggande av bolagets rörelse skulle medföra. Att närmare beräkna beloppet erbjöde tydligen stora vanskligheter. Därest man utginge från att krediten borde räcka till den 1 juli 1934, syntes man emellertid med utgångspunkt från en i Kreditkassans skrivelse framlagd beräkning och en av bolaget verkställd kalkyl kunna antaga, att ett belopp av 3 miljoner kronor borde förslå för täckande av bolagets utgifter utöver inkomster under denna tid. Därvid förutsattes, att bolagets kredit hos banken å omkring 14,7 miljoner kronor, för det dåvarande löpande med 5 $\frac{1}{2}$ procent ränta, finge innestå till den 1 juni 1934 mot en ränta, som med endast $\frac{1}{2}$ procent överstege riksbankens officiella diskonto för 3-månaders växlar, således enligt då gällande diskonto mot 4 procent ränta.

Slutligen förutsattes, att bolagets styrelse under det kommande året vidtog alla de besparingar i fråga om driften och förvaltningen, som utan att äventyra den normala fortgången av bolagets rörelse kunde genomföras. Vad anginge det av Kreditkassans styrelse angivna villkoret för en stödaktion, att arbetslönerna sänktes, erinrade jag, att under gällande avtalsperiod bolaget vore bundet av i kollektivavtal fastställda löner och att med hänsyn härtill lönesänkningar icke syntes kunna uppställas såsom en ovillkorlig förutsättning för riksdagens beslut. Det finge ankomma å bolagets styrelse att i detta hänseende vidtaga de åtgärder, som kunde finnas skäligen.

Överläggningar, som med utgångspunkt från nu angivna allmänna synpunkter hade — enligt vad jag vidare meddelade — förts med banken, hade resulterat i ett förslag till stödaktion, innefattande bland annat, att staten och banken skulle under tiden till och med den 31 maj 1934 lämna bolaget ytterligare kredit intill ett belopp av 3 miljoner kronor, löpande utan ränta, till vilken kredit staten och banken skulle bidra med hälften vardera. För beredande av medel för den kredit, som enligt den sålunda ifrågasatta överenskommelsen skulle lämnas av staten, föreslogs upptagande å riksstaten för budgetåret 1933/1934 av ett anslag å 1,5 miljon kronor.

Riksdagen biträdde i allt väsentligt det i propositionen framlagda förslaget. Endast i fråga om finansieringen av den på staten belöpande andelen av krediten avvek riksdagens beslut från Kungl. Maj:ts förslag, i det att riksdagen bemyndigade Kungl. Maj:t att för ändamålet anlita

1.5 miljon kronor av det å tilläggsstat för budgetåret 1932/1933 under femte huvudtiteln anvisade anslaget till bekämpande av arbetslösheten. I skrivelse nr 306 anförde riksdagen bland annat följande.

Vid bedömandet av förevarande fråga måste enligt riksdagens mening främst beaktas de vådor, som samhälleligt sett kunde befaras uppkomma om staten under företagets nuvarande likviditetskris undandrog detsamma allt vidare stöd. Det måste hållas i minnet att Hälleforskoncernen utgör ett av rikets största bruks- och industriföretag. Det egentliga *Hällefors* komplexet hade uppkommit genom sammanslagning av en del äldre bruksföretag i avsikt att därigenom bättre kunna tillgodogöra inom komplexet befintliga skogs-, kraft- och övriga naturtillgångar. Den ägda produktiva skogsmarken uppginge till omkring 230,000 tunnland, vilket område, sträckande sig inom Örebro, Värmlands och Kopparbergs län, bildade en från Stora Kopparbergs Bergslag, Uddeholm och andra angränsande bruksföretag naturligt avskild förvaltningsenhet utmed Svartälven med dess källflöden. Inom eller i anslutning till detta område, som genomlöptes av ett eget cirka 10 mil långt järnvägs-system (*Hällefors*—*Fredriksbergs* järnvägar), funnes ett flertal helt av koncernen ägda och förvaltade trämassfabriker, sågverk, gruvor, järnverk, kraftstationer och andra anläggningar för tillgodogörande av komplexets naturtillgångar. *Hällefors* koncernen i sin helhet omfattade, förutom det egentliga *Hällefors* komplexet, vidare *Wargöns* Aktiebolag, för vilket ingen finansiell hjälp ifrågasattes, samt *Laxå* Bruks Aktiebolag, som ägde cirka 40,000 tunnland inom Örebro och Skaraborgs län sig sträckande produktiv skogsmark och som jämväl vid egna anläggningar tillverkade trävaror, sulfitecellulosa och järnverksprodukter.

Ett avslag å propositionen skulle under *Hällefors* bolagets nuvarande finansiellt synnerligen svåra läge uppenbarligen innebära ett uppgivande från statens sida av allt vidare ansvar för detta omfattande företags förvaltning. En dylik utgång av frågan innebure också ett till sina verkningar synnerligen ovisst överlämnande av alla omsorger om dessa tillgångars vårdande till borgenärerna, främst den förlagsgivande banken, som självklart härvidlag i första rummet komme att tillse att dess fordringsanspråk bleve täckta; såsom av propositionen framginge hade banken i varje fall ej ansett sig kunna giva några utfästelser huru med företaget och dess olika produktionsgrenar komme att förfaras och i vad mån driften komme att upprätthållas.

Representanter för de av *Hällefors* koncernens verksamhet närmast berörda kommunerna — *Hällefors*, *Grythyttan*, *Gåsborn*, *Säfsnäs* och *Ramundeboda* — hade inför riksdagens vederbörande utskott framfört sina bekymmer inför den situation, som skulle uppstå, om den i propositionen föreslagna stödaktionen ej komme till stånd.

Av en därvid åberopad tablå framginge, att av de angivna fem kommunernas sammanlagda folkmängd, cirka 15,600 personer, över 12,400 hade sin försörjning från *Hällefors* Bruks Aktiebolag jämte dess dotterföretag vid *Laxå*. Dessa kommuner vore således så gott som helt beroende av *Hällefors* koncernen, och en nedläggning av därvarande industrier skulle, enligt vad kommunrepresentanterna framhållit, betyda ekonomisk ruin för dessa socknar och deras befolkning. Även för *Ljusnarsbergs* kommun och vissa andra socknar bleve läget synnerligen allvarligt, desto mer som vissa av dem redan förut hårt lede av arbetslöshet.

Även andra synpunkter än de rent sociala kunde emellertid anföras för ett bifall till propositionen. De senaste årens allmänna depression hade som bekant medfört ekonomiska svårigheter ej endast för Hälleforskoncernen utan även för många andra industriföretag. På allra senaste tiden hade emellertid en omsvängning i konjunkturläget börjat skönjas. Med hänsyn härtill syntes ett uppskov med frågans avgörande vara önskligt i avvaktan på konjunkturernas utveckling. Ett sådant uppskov skulle självfallet medföra ökade möjligheter till ett säkrare bedömande av frågan. Genom ett dylikt uppskov, vartill ett bifall till propositionen öppnade möjlighet, kunde också bättre tillvaratagas de rent organisatoriska värden och den good-will företaget kunde representera.

Då riksdagen från nu angivna utgångspunkter haft att bedöma propositionen, hade riksdagen kommit till den uppfattningen att det begärda statliga stödkreditbeloppet borde lämnas. Beaktats hade då att det ifrågasvarande beloppet, 1,5 miljon kronor, utgjorde statens anpart i vad som erfordrades för tryggheten av Hälleforskoncernens kreditbehov för omkring ett år framåt. Med nämnda summa jämte ett lika stort kreditbelopp från banken säkerställdes — så vitt kunde förutses — att driften inom alla de företag, koncernen omfattade, kunde fortgå under nämnda tid utan likviditetssvårigheter.

Då riksdagen alltså, med ändring allenast i fråga om sättet för det begärda statliga understödsbeloppets beredande, bifölle propositionen, ville riksdagen emellertid framhålla, att här avsedda stödaktion borde betraktas som en rent tillfällig, huvudsakligen av sociala skäl betingad åtgärd. Riksdagen ville i detta sammanhang framhålla nödvändigheten av att i styrelsen för Hälleforsbolaget insattes representanter för affärs-kunskap och brukskänedom i syfte att trygga en mera affärsbetonad förvaltning av företaget.

Till sist erinrade riksdagen om angelägenheten av att alla möjligheter till organisatoriska och driftekonomiska besparingar iakttoges. Angeläget vore ock att utan dröjsmål och eventuellt under samverkan med banken en undersökning åstadkommes rörande riktlinjerna för den framtida förvaltningen av Hälleforskoncernen och dess olika driftsgre-nar samt tillgångar av skilda slag.

Med stöd av riksdagens bemyndigande avslöts sedermera i enlighet med de i propositionen angivna av riksdagen godkända grunderna av-tal med Skandinaviska Kreditaktiebolaget om företagets finansiering för tiden intill den 1 juni 1934. Avtalet, som enligt Kungl. Maj:ts be-myndigande undertecknades av mig den 28 juni 1933, är av följande lydelse:

Mellan svenska staten och Skandinaviska Kreditaktiebolaget, här nedan kallat banken, har denna dag träffats följande avtal angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag, här nedan kallat bolaget:

1. Banken förpliktar sig att icke utan Kungl. Maj:ts medgivande före den 1 juni 1934 kräva betalning av bolaget eller dess dotterbolag för nu gällande förbindelser, för vilka bolaget eller något dess dotterbolag är gäldenär eller eljest står i betalningsansvar, med undantag dock för förfallande räntor, samt att intill nämnda dag i vanlig ordning diskontera av bolagen utställda varuväxlar.

2. Å bolagets nu löpande krediter hos banken, fränsett vad banken förskottsvis utgivit av den under punkten 3 omförmälda krediten, skall

från och med denna dag till och med den 31 maj 1934 ränta utgå efter en räntesats, som med en halv procent överstiger riksbankens vid varje tid gällande officiella diskonto för växlar på högst tre månader. Detta skall i vad rör förlagsväxlar så förstås, att nämnda räntesats tillämpas vid omsättning av växlar, som sker under nämnda tid. Vid diskontering av varuväxlar, utställda av bolaget eller dess dotterbolag, skola hittills tillämpade grunder för ränteberäkningen gälla.

3. Staten och banken lämna bolaget under tiden till och med den 31 maj 1934 ytterligare kredit intill ett belopp av 3,000,000 kronor, löpande utan ränta, till vilken kredit staten och banken bidra med hälften vardera. Vid fullgörande av detta åtagande skall staten äga räkna sig tillgodo de belopp å tillhopa 400,000 kronor, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 april och den 29 maj 1933 förskottsvis ställts till bolagets förfogande av statsmedel, medan banken å sin sida skall äga tillgodoräkna sig vad banken såsom förskott å ifrågavarande kreditbelopp efter den 15 juni 1933 utgivit till bolaget. Krediten skall tagas i anspråk successivt på sådant sätt, att de av staten och banken vid varje tidpunkt utlämnade beloppen ungefärligen motsvara varandra. Det belopp, som staten med iakttagande av vad nu sagts har att tillskjuta, skall av Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 utbetalas till banken efter hand som ytterligare kredit där tages i anspråk av bolaget.

4. Staten förpliktar sig att, därest icke senast den 31 maj 1934 bankmässigt betryggande säkerhet ställes för bolagets förbindelser gentemot banken eller överenskommelse träffas rörande den fortsatta finansieringen av bolaget, till banken utan vederlag eller villkor i övrigt överlåta Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i bolaget ävensom statens fordran hos bolaget och dess dotterbolag på grund av den enligt punkten 3 lämnade krediten.

Vid ordinarie bolagsstämman för år 1933 med Hellefors Bruks Aktiebolag ställde bolagets styrelse sina platser till förfogande. En ny styrelse valdes, i vilken från den gamla styrelsen kvarstod endast bolagets verkställande direktör.

Av statens andel av krediten — 1.5 miljon kronor — har hittills tagits i anspråk 792,000 kronor.

Med sin förut omförmälda skrivelse den 2 maj 1934 har styrelsen för Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 överlämnat av styrelsen för Hellefors Bruks Aktiebolag i skrivelse den 28 april 1934 framlagd utredning och förslag rörande Hälleforskoncernen. Sistnämnda skrivelse torde få fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet i detta ärende.

I sin skrivelse har *styrelsen för Hellefors Bruks Aktiebolag* framhållit, bland annat, att bolagets otillfredsställande räntabilitet i förening med den svaga likviditeten gjorde en rekonstruktion av bolaget ofrånkomlig. Härvid måste särskild hänsyn tagas till anläggningarnas geografiska läge och därav föranledda höga fraktkostnader, vilka synnerligen menligt inverkade på tillgångarnas värde och företagets räntabilitet. Om nuvarande konjunktur lades till grund för en beräkning av förräntningsmöjligheterna, syntes det vara uppenbart, att bolagets svävande bankskuld — vilken vid

utgången av maj 1934 beräknades uppgå till i runt tal 15.4 miljoner kronor — borde förvandlas till aktiekapital samt att detta i samband därmed nedbringades till den omfattning, som motsvarades av tillgångarnas beräknade nuvarande värde. Enligt en i skrivelsen intagen approximativ rekonstruktionsbalans per den 31 december 1933 skulle aktiekapitalet uppgå till 16 miljoner kronor och reservfonden till 1.6 miljon kronor. Då enligt detta rekonstruktionsförslag 15 miljoner kronor av aktiekapitalet skulle tillskjutas genom bankskuldens förvandling till aktiekapital, skulle av statens ursprungliga intresse i Hälleforsbolaget återstå endast 2.6 miljoner kronor utöver Kreditkassans genom stödaktionen uppkomna fordran.

Styrelsen har vidare meddelat, att styrelsen — med hänsyn till möjligheten av att ett ytterligare uppskov med avgörandet beträffande bolagets framtida gestaltning skulle ur statens synpunkt kunna anses önskvärt — funnit sig böra, ehuru styrelsen varit medveten om att allvarliga olägenheter skulle vara förknippade med en fortsättning av det nuvarande interimsförhållandet, under hand hänvända sig till Skandinaviska Kreditaktiebolaget med förfrågan, huruvida banken vore villig medverka till en förlängning av avtalet mellan staten och banken intill utgången av maj månad 1936.

Banken hade emellertid avböjt denna framställning under framhållande av, att ett förlängt interimstillstånd skulle vara till förfång för företaget. I detta sammanhang hade banken förklarat, att, för den händelse staten önskade bibehålla sitt ägareintresse i Hälleforskoncernen, banken ansåge sig i ställda panter hava betryggande säkerheter för 10,000,000 kronor av bolagets skuld till banken. Av denna skuld på 15,400,000 kronor skulle sålunda 5,400,000 kronor behöva förstärkt säkerhet.

I frågan, huruvida staten borde — då alltså ett slutgiltigt avgörande nu måste träffas — behålla sitt intresse i Hälleforskoncernen genom att ställa den begärda fyllnadssäkerheten för bolagets förbindelser gentemot banken, eller om staten borde i enlighet med det i fjol träffade avtalet till banken utan vederlag överlåta Kreditkassans aktier i bolaget ävensom statens fordran hos detsamma, har styrelsen uttalat, att det ville synas, som om ytterligare kapitalinvestering i Hälleforskoncernen med de risker, som därmed vore förenade, icke vore från statens sida motiverad vare sig av det återstående värdet av statens intresse i bolaget eller av förräntningsmöjligheterna.

Ändamålet med den av föregående års riksdag beslutade tillfälliga stödaktionen hade huvudsakligen varit — fortsätter styrelsen — att genom driftens upprätthållande undvika arbetslöshet och andra sociala vådor. Detta syfte hade också uppnåtts, i det att icke blott driften kunnat upprätthållas i förutvarande omfattning utan även bolaget beretts tillfälle att inom såväl cellulosa- och trävaru- som järnindustrierna utnyttja det förbättrade konjunkturläget och kunnat i väsentlig grad utöka sin drift och i samma mån bereda sysselsättning åt allt flera arbetare. Därest banken i fortsätt-

ningen bleve ägare till företaget, syntes det vara att antaga, att det betydande ekonomiska intresse, som banken därmed övertog, samt den sociala hänsynen till den befolkning, vars utkomst vore beroende av företaget, skulle föranleda banken att alltjämt i möjligaste mån använda företagets produktionskapacitet. Ur social synpunkt syntes sålunda icke föreliggande skäl för staten att ikläda sig några nya risker.

I anslutning härtill tillråder styrelsen, att Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i Hellefors Bruks Aktiebolag ävensom den fordran hos bolaget, som må tillkomma Kreditkassan på grund av den lämnade krediten, överlåtes till banken.

Styrelsen för Kreditkassan har anfört, att styrelsen, som befarade att de av bolagsstyrelsen framlagda kalkylerna vore väl optimistiska, för sin del med stöd av de uppgifter om Hälleforsbolagets ställning och framtidsutsikter, som lämnats i bolagsstyrelsens skrivelse, samt av de upplysningar om företaget, som på annat sätt inhämtats, bildat sig den uppfattningen, att, om ej en nu oförutsebar och bestående prisförhöjning inträdde för de varor, som av bolaget producerades, Hälleforsengagemanget i statens hand torde bliva förlustbringande.

Kreditkassans styrelse har därför hemställt om utverkande åt styrelsen av bemyndigande att, på sätt i 1933 års avtal förutsatts, avhända kassan dess intresse såsom aktieägare i och långgivare till Hellefors Bruks Aktiebolag.

I ärendet hava, efter remiss, utlåtanden avgivits av länsstyrelserna i Örebro och Kopparbergs län, kommerskollegium samt fullmäktige i riksgäldskontoret.

Länsstyrelsen i Örebro län har framhållit, att länsstyrelsen självfallet icke hade möjlighet att med någon säkerhet yttra sig angående de omfattande ekonomiska spörsmål, som hänförde sig till statsverkets och bankens skiljaktiga intressen i bolaget samt huru dessa spörsmål med hänsyn till det allmännas intresse bäst skulle kunna lösas.

Den avsedda ekonomiska uppgörelsen rörande bolaget innebure emellertid — yttrar länsstyrelsen — även en fråga av den allra största betydelse för stora delar av länet. Enligt vad länsstyrelsen inhämtat vore hos bolaget eller dess dotterbolag för närvarande anställda

inom Hällefors	socken	1,870 personer
» Grythyttans	»	490 »
» Nora	»	30 »
» Ramundeboda	»	740 »
» Ljusnarsbergs	»	170 »

Inom Hällefors och Ramundeboda socknar vore omkring 90 procent samt inom Grythyttans socken omkring 45 procent av hela befolkningen direkt beroende av bolagens verksamhet. Därest härtill lades alla de, vilkas ar-

bete och försörjningsmöjlighet mer eller mindre indirekt avhänge av nämnda verksamhet, bleve dessa procentuella tal givetvis än större. På grund härav syntes uppenbart, att förevarande fråga icke borde prövas ur enbart ekonomiska synpunkter, utan att erforderligt beaktande jämväl måste ägnas därmed sammanhängande sociala förhållanden. I enlighet härmed har länsstyrelsen framhållit den synnerliga angelägenheten av att, huru det föreliggande ärendet än komme att avgöras, sådana anordningar vidtoges, varigenom i möjligaste mån säkerställdes, att den industriella verksamheten å de särskilda orterna komme att i minst nuvarande omfattning upprätthållas. Då de rådande ovissa förhållandena otvivelaktigt inverkade hindrande med avseende å fullföljden av den påbörjade återhämtningen från de senaste årens depression, syntes det länsstyrelsen ock i hög grad önskvärt, att ett slutligt avgörande av frågan måtte snarast möjligt komma till stånd.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har anfört följande.

Statens stödaktion under föregående år till Hälleforskoncernen möjliggjorde, att Hälleforsbolaget kunnat icke blott upprätthålla driften i förutvarande omfattning utan även i väsentlig mån utöka densamma och bereda arbete åt flera arbetare. För den del av bolagets intresseområde, som ligger inom Kopparbergs län, Säfsnäs socken, har detta förhållande varit av stor betydelse. Genom att bolaget kunnat bereda såväl skogs- som fabriksarbetarna inom socknen arbete har befolkningen inom denna kommun varit befriade från den tryckande arbetslöshet, som varit rådande inom övriga delar av länet.

Helt naturligt råder inom denna och övriga kommuner, vilkas befolkning är beroende av Hälleforsbolagets verksamhet, stor oro för framtiden. Man befarar att, om staten släpper sitt inflytande över företaget, de nya aktieägarna skola genom omläggning eller inskränkning av driften skapa försämrade försörjningsmöjligheter för befolkningen. Hälleforskoncernens domäner sträcka sig över betydande områden inom Kopparbergs, Örebro och Värmlands län och flera tusen familjer äro för sin utkomst beroende av till koncernen hörande bolags verksamhet, varför statsmakterna enligt länsstyrelsens mening icke kunna uraktlåta att ägna den sociala sidan av frågan allvarlig uppmärksamhet.

De antydda farhågorna har bolagets styrelse i sin skrivelse till Kreditkassan sökt bemöta och förmenar, att ur social synpunkt det icke torde föreligga skäl för staten att för bolaget ikläda sig några nya risker. Utan att betvivla den förlagsgivande bankens goda vilja att, om staten avhänder sig sitt intresse i bolaget, handhava Hälleforsbolagets verksamhet på sätt den nuvarande styrelsen antager, kan det likväl icke bestridas, att det finnes fog för de framförda bekymren. Därest den tänkta rekonstruktionen av bolaget kommer till stånd, lärer väl icke banken för framtiden komma att behålla de nya aktierna, och genom försäljning av aktiestocken förlorar banken sitt inflytande över bolaget.

Enligt länsstyrelsens mening tala vägande sociala skäl för att staten icke avhänder sig sitt inflytande över bolaget och dess verksamhet.

Av de lämnade förräntningskalkylerna synes framgå, att med de förbättrade avsättningspriser bolaget erhållit under den senaste tiden bolagets ställning så avsevärt förbättrats, att styrelsen beräknar ett överskott

av verksamheten tillräckligt för förräntningar av bolagets bankkulder med 4.3 procent. Därest, som det finnes anledning förvänta, en fortsatt konjunkturförbättring skulle inträda, är det icke osannolikt att bolagets verksamhet i framtiden även skulle kunna lämna någon utdelning på det nuvarande aktiekapitalet. Ur statens synpunkt är det därför synnerligen olägligt, att frågan om bolagets rekonstruktion på föreslaget sätt skall avgöras vid en tidpunkt, då en fortsatt förbättring av konjunkturläget synes vara att påräkna.

Enligt länsstyrelsens mening bör såvitt möjligt en förnyad överenskomelse träffas med den förlagsgivande banken om ytterligare ett års uppskov med frågans avgörande. Genom ett sådant uppskov skulle vinnas, förutom en bättre översikt över konjunkturläget, ökad erfarenhet om de ekonomiska verkningarna av redan vidtagna och av bolagets styrelse antydda besparingsåtgärder.

Kommerskollegium har uttalat, att det i frågans nuvarande läge för statens vidkommande syntes gälla endast att avgöra, vilketdera av de i ovannämnda kontrakt medgivna tvenne alternativ staten skulle välja. Härom har kollegium anfört följande:

Om staten lämnar den i avtalet avsedda fyllnadssäkerheten, är detta, som av bruksbolagets styrelse påpekas, liktydigt med att staten måste inlösa hela bankskulden. Även med den inom bolaget upprättade förmånligare förräntningskalkylen, vilken kollegium i likhet med Kreditkassans styrelse befarar vara allt för optimistisk, skulle endast under full och ostörd drift vid ett relativt gynnsamt konjunkturläge en något så när rimlig förräntning av bolagets totala skulder, aktiekapitalet oberäknat, kunna uppnås. Som medeltal under växlande konjunkturer måste man därför räkna med att förräntningen skulle komma att bli otillfredsställande. Något överskott till utdelning åt aktieägarna skulle ej kunna påräknas ens under sådana gynnsamma förutsättningar. Aktierna torde därför få betraktas som värdelösa. Därtill kommer, att på grund av anläggningarnas geografiska läge och därav föranledda höga fraktkostnader strävandena måste inriktas på vidareförädling, varmed ytterligare väsentliga kapitalinvesteringar måste förbindas. Detta alternativ skulle alltså kunna medföra fortlöpande krav på nya tillskott. Kollegium anser sig icke kunna tillstyrka, att staten ytterligare engagerar sig i Hällefors.

Mot det andra alternativet, det vill säga att statens aktier och fordringar överlämnades till den förlagsgivande banken, anfördes vid frågans behandling föregående år, att detta skulle vara förenat med risk för arbetslöshet och andra sociala vådor. I avseende härå har bruksbolagets styrelse nu uttalat att, därest banken i fortsättningen blir ägare till företaget, det torde kunna antagas, att det betydande ekonomiska intresse, som banken därmed övertager, samt den sociala hänsynen till den befolkning, vars utkomst är beroende av företaget, skall föranleda banken att alltså i möjligaste mån använda företagets produktionskapacitet, varför ur social synpunkt skäl icke torde föreligga för staten att i förevarande sammanhang ikläda sig några nya risker.

Kollegium finner det uppenbart, att den blivande ägaren till Hällefors måste i största möjliga utsträckning utnyttja förefintliga naturtillgångar och anläggningar för att kunna förränta och amortera det investerade kapitalet i den mån detta blir möjligt.

Kollegium har alltså förordat bifall till styrelsens för Kreditkassan hemställan.

Det av *fullmäktige i riksgäldskontoret* avgivna utlåtandet är av följande lydelse:

Till en början vilja fullmäktige erinra om, att, då staten år 1923 genom Kreditkassan medverkade till en då ofrånkomlig rekonstruktion av Werm-lands Enskilda Bank och i samband därmed övertog bankens engagemang till belopp av sammanlagt 30 miljoner kronor, såsom huvudpost ingick en fordran av Wargöns Aktiebolag å 20 miljoner kronor, vilket engagemang var för banken i hög grad tyngande och ej erbjöd bankmässig säkerhet. Då staten sedermera genom domänstyrelsen år 1924 övertog de Wargöns Aktiebolag tillhöriga Villingsbergsskogarna, avbetalades ett mindre belopp å bolagets ovanberörda skuld. År 1925, då Wargöns Aktiebolag under Kreditkassans medverkan måste rekonstrueras, erhöll Kreditkassan i utbyte mot sin ifrågavarande fordran, som dittills förräntats, preferensaktier å nominellt 19,5 miljoner kronor i Hellefors Bruks Aktiebolag, som blev det nya företags namn efter rekonstruktionen. Dessa aktier överfördes av formella skäl på ett Kreditkassans dotterbolag, som har dem bokförda till deras parivärde, och Kreditkassan har mot säkerhet av aktierna lämnat nyssnämnda bolag ett lån å samma belopp, ehuru aktierna aldrig haft ett motsvarande realvärde. En mycket stor del av statens förlust å Hälleforsengagemanget är sålunda direkt beroende av hjälpaktionen för Wermlands Enskilda Bank.

Enligt 1933 års avtal mellan svenska staten och Skandinaviska Kreditaktiebolaget angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag har staten bland annat förpliktat sig att, därest icke senast den 31 maj 1934 bankmässigt betryggande säkerhet ställes för Hälleforsbolagets förbindelser gent emot banken eller överenskommelse träffas rörande den fortsatta finansieringen av bolaget, till banken utan vederlag eller villkor i övrigt överlåta Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i bolaget ävensom statens fordran hos bolaget och dess dotterbolag på grund av en enligt avtalet av staten och banken gemensamt lämnad kredit å intill 3 miljoner kronor.

Enligt vad som framgår av styrelsens för Hellefors Bruks Aktiebolag i remissakten ingående skrivelse till Kreditkassans styrelse har Skandinaviska Kreditaktiebolaget lämnat avböjande svar å en förfrågan, huruvida banken vore villig medverka till en förlängning av avtalet mellan staten och banken intill utgången av maj 1936 och som skäl därför anfört bland annat, att ett förlängt interimstillstånd skulle vara till förfång för företaget. Vid sådant förhållande återstå endast två alternativ, nämligen att under innevarande månad antingen ställes betryggande säkerhet för Hälleforsbolagets förbindelser gentemot banken eller att staten utan vederlag till banken överläter sina aktier m. m. hos bolaget. Vid det förra alternativet skulle av Hälleforsbolagets skuld till banken å cirka 15,400,000 kronor krävas förstärkt säkerhet å 5,400,000 kronor, när banken anser sig hava betryggande säkerheter för 10,000,000 kronor av berörda skuldbelopp. Såsom Hälleforsbolagets styrelse framhållit, är emellertid ställandet av berörda fyllnadssäkerhet på grund av nödvändigheten av att rekonstruera bolaget liktydigt med, att staten måste inlösa hela bankskulden. Därjämte torde det bliva nödvändigt för statsmakterna att ställa rörelsekapital till bolagets förfogande. Erforderlig utredning härom liksom om formerna för en eventuell statsdrift av företaget torde, såvitt fullmäktige hava sig bekant, ej vara verkställd.

Under föreliggande förhållanden dela fullmäktige den mening, varåt såväl Hälleforsbolagets som Kreditkassans styrelse givit uttryck, nämligen att staten i nuvarande läge ej bör övertaga Hälleforsföretaget med alla de ekonomiska risker, som därmed måste anses vara förbundna — så måste staten bland annat övertaga betalningsskyldigheten för bolagets obligationslån, vid 1933 års slut uppgående till 13,679,000 kronor — utan hellre välja det andra alternativet d. v. s. att låta banken taga hand om företaget i enlighet med villkoren i 1933 års avtal, även om denna utväg givetvis med hänsyn till statens stora engagemang i företaget ur vissa synpunkter kan synas mindre tilltalande.

Fullmäktige anse sig kunna instämma i bolagsstyrelsens uttalande, att, därest banken blir ägare till företaget, antagligt är, att bankens stora ekonomiska intresse i detsamma samt hänsynen till den befolkning, som för sin utkomst är beroende av företaget, skall föranleda banken att i möjligaste mån för framtiden fortsätta bolagets rörelse och använda dess produktionsapparat. Vid sådant förhållande synas ej några sociala skäl böra avhålla staten från att välja det av fullmäktige ovan angivna alternativet.

På grund av det anförda hava riksgäldsfullmäktige för sin del tillstyrkt bifall till styrelsens för Kreditkassan framställning.

Två fullmäktige, ledamöterna av riksdagens andra kammare Anderson i Råstock och Lindqvist i Halmstad, hava reserverat sig mot beslutet och anförde:

»Vi hava ej ansett oss kunna biträda förslaget, att staten nu skulle till Skandinaviska Kreditaktiebolaget utan något som helst vederlag överlåta sina aktier och fordringar i Hälleforsbolaget, däribland samtliga preferensaktier, sammanlagt 19.5 miljoner kronor, med vilkas innehav praktiskt taget följer äganderätten till bolagets ofantliga skogs-, kraft- och brukstillgångar.

Hälleforsbolagets tillverkningar omfatta i huvudsak trävaror, trämassa och järnbruksprodukter, och för dessa varors avsättning har en betydande lättnad inträtt sedan förra årets kreditavtal med banken slöts. Bolagets skuldsättning är ej större än att preferensaktierna måste antagas representera ett avsevärt ekonomiskt värde, efter hand stigande allteftersom de förbättrade konjunkturerna hinna göra sig gällande.

I det tvångsläge, vari staten på grund av formuleringen av punkten 4 i gällande kreditavtal med banken befinner sig, bör alltså enligt vår mening staten taga risken av att ställa säkerhet för Hälleforsbolagets förbindelser till banken. De ekonomiska vanskligheterna härav synas ej vara större än att de avsevärt motvägas av möjligheterna till en gynnsammare avveckling av Kreditkassans engagement i Hälleforsbolaget.»

*Departements-
chefen.*

De grundläggande fakta, som böra fasthållas vid ett bedömande av statens intresse i Hälleforsbolaget och den i avseende härpå för staten nu inträdda situationen, synas mig kunna sammanfattas sålunda. Aktierna i bolaget utgöras av dels stamaktier å tillhoppa nominellt 10 miljoner kronor och dels preferensaktier å tillhoppa nominellt 19.5 miljoner kronor. Preferensaktierna medföra framför stamaktierna företrädesrätt till årlig utdelning av bolagets vinst intill 5.5 procent av aktiebeloppet även som rätt att, därest under ett eller flera år sådan utdelning ej kunnat

lämnas, av följande års vinst bekomma vad som brustit, innan utdelning å stamaktierna må äga rum. Upplöses bolaget, skall innehavare av preferensaktie ur bolagets tillgångar erhålla aktiens nominella värde jämte nyss angivna utdelning i den mån denna ej guldits, allt med förmånsrätt framför stamaktiernas ägare. Stamaktierna äro för närvarande, med undantag av en staten tillhörig post, fördelade på enskilda ägare. Samtliga preferensaktier ägas av staten genom ett dotterbolag till Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. Dessa aktier hava kommit i statens hand i samband med en år 1924 genomförd rekonstruktion av Wargöns Aktiebolag, då staten mottog aktierna i utbyte mot fordringar i sistnämnda bolag, vilka i sin ordning tidigare tillkommit Wermlands Enskilda Bank men såsom för banken tyngande engagemang överflyttats å staten vid den stödaktion, som år 1922 företogs för att rädda banken från sammanbrott.

Sedan finansieringssvårigheter uppstått för Hälleforsbolaget, framlade Kungl. Maj:t till 1933 års riksdag proposition angående stöd åt bolaget. Denna proposition motiverades i första hand med det starka samhällsintresse, som särskilt under då rådande förhållanden på arbetsmarknaden knöte sig till ett uppehållande av bolagets rörelse. Propositionen hade föregåtts av förhandlingar, som av mig förts med representanter för bolaget och för den kreditgivande banken, Skandinaviska Kreditaktiebolaget. Därunder hade alternativa utvägar till vinnande av det avsedda syftet, tillvaratagandet av statens intressen i bolaget och uppehållandet av driften, varit under övervägande. Det alternativ, för vilket Kungl. Maj:t stannade och som således blev propositionens föremål, var att bolaget genom kredithjälp skulle sättas i tillfälle att tills vidare under ett års tid fortsätta sin verksamhet. Staten och banken skulle enligt förslaget lämna bolaget ytterligare kredit intill ett belopp av 3 miljoner kronor, löpande utan ränta. För beredande av medel för den kredit, som skulle lämnas av staten, föreslogs upptagande å riksstaten för budgetåret 1933/1934 av ett anslag å 1.5 miljon kronor. Riksdagen biföll propositionen, dock att riksdagen i fråga om finansieringen av den på staten belöpande andelen av krediten så tillvida avvek från Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen bemyndigade Kungl. Maj:t att för ändamålet anlita 1.5 miljon kronor av det å tilläggsstat för budgetåret 1932/1933 under femte huvudtiteln anvisade anslaget till bekämpande av arbetslösheten.

Med stöd av riksdagens bemyndigande och enligt av riksdagen godkända grunder avslöts den 28 juni 1933 mellan staten och Skandinaviska Kreditaktiebolaget avtal om företagets finansiering för tiden intill den 1 juni 1934. Avtalets huvudpunkter äro, att banken förpliktar sig att icke utan Kungl. Maj:ts medgivande före den 1 juni 1934 kräva betalning av bolaget eller dess dotterbolag för nu gällande förbindelser, för vilka bolaget eller något dess dotterbolag står i betalningsansvar, med undantag dock för

förfallande räntor, samt att intill nämnda dag i vanlig ordning diskontera av bolagen utställda varuväxlar, *att* å bolagets löpande krediter hos banken med visst undantag skall till och med den 31 maj 1934 ränta utgå, efter en räntesats bestämd i förhållande till riksbankens växeldiskonto, *att* staten och banken lämna bolaget under tiden till och med den 31 maj 1934 ytterligare kredit intill ett belopp av 3 miljoner kronor, löpande utan ränta, till vilken kredit staten och banken bidraga med hälften vardera, samt *att* staten förpliktar sig att, därest icke senast den 31 maj 1934 bankmässigt betryggande säkerhet ställes för bolagets förbindelser gentemot banken eller överenskommelse träffas rörande den fortsatta finansieringen av bolaget, till banken utan vederlag eller villkor i övrigt överlåta Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i bolaget ävensom statens fordran hos bolaget och dess dotterbolag på grund av den nyssnämnda ytterligare krediten. Sedermera har banken i skrivelse till mig förklarat sig vilja modifiera avtalet i så måtto, att, därest staten önskade bibehålla sitt ägareintresse i Hälleforskoncernen, banken avstode från sin fordran å det belopp, som banken i enlighet med avtalet tillskjutit för företags drift under avtalstiden, jämte ränta å samma belopp.

I skrivelse nr 306 i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda proposition till 1933 års riksdag framhöll riksdagen nödvändigheten av att i styrelsen för Hälleforsbolaget insattes representanter för affärskunskap och brukskännedom. Vid ordinarie bolagsstämman för år 1933 med ifrågavarande bolag valdes, sedan den förutvarande styrelsen ställt sina platser till förfogande, en ny styrelse, däri av styrelsens tidigare ledamöter inträdde allenast bolagets verkställande direktör.

I sin förut omnämnda skrivelse erinrade riksdagen vidare om angelägenheten av att alla möjligheter till organisatoriska och driftekonomiska besparingar iakttoges samt av att utan dröjsmål och eventuellt under samverkan med banken en undersökning åstadkommes rörande riktlinjerna för den framtida förvaltningen av Hälleforskoncernen och dess olika driftsgrenar samt tillgångar av skilda slag.

Utredning och förslag rörande Hälleforskoncernen föreligga nu i den förut omförmälda, den 28 april 1934 dagtecknade skrivelse, som av bolagets styrelse avlätits till styrelsen för Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. Jag hänvisar härutinnan dels till själva skrivelsen, om vars fogande såsom bilaga till statsrådsprotokollet jag förut anhållit, och dels till det av mig tidigare lämnade referatet av dess innehåll. Jag vill i detta sammanhang endast erinra därom att styrelsen för Hälleforsbolaget anser *att* en rekonstruktion av bolaget är ofrånkomlig, *att* en ytterligare kapitalinvestering från statens sida, med de risker som därmed äro förenade, icke är motiverad, samt *att* under dessa omständigheter de staten tillhöriga aktierna i bolaget ävensom den fordran, som tillkommer staten på grund av den enligt avtalet av juni 1933 lämnade krediten, böra överlåtas å Skandinaviska Kreditaktiebolaget. Den mening, som sålunda

kommit till uttryck, delas av Kreditkassans styrelse, kommerskollegium och fullmäktige i riksgäldskontoret, under det länsstyrelsen i Kopparbergs län förordar en förnyad överenskommelse med banken om ytterligare ett års uppskov med frågans avgörande och länsstyrelsen i Örebro län inskränker sig till att uttala, att det synes i hög grad önskvärt att ett slutligt avgörande av frågan snarast möjligt kommer till stånd. Reserveranter inom riksgäldsfullmäktige uttala sig däremot för att staten bör taga risken av att ställa säkerhet för bolagets förbindelser till banken.

Då det gäller att avgöra vilken åtgärd, som i den nu förevarande situationen är att tillråda, erinrar jag till en början därom, att riksdagen vid sitt bifall till fjolårets proposition i ämnet framhöll, att stödaktionen borde betraktas som en rent tillfällig, huvudsakligen av sociala skäl be-tingad åtgärd. Riksdagen betonade tillika, att, med hänsyn till att en omsvängning i konjunkturläget börjat skönjas, ett uppskov med frågans avgörande vore önskligt i avvaktan på konjunkturernas utveckling. Ett sådant uppskov skulle, enligt riksdagens mening, självfallet medföra ökade möjligheter till ett säkrare bedömande av frågan. Ej minst med hänsyn till den fortsatta stigande tendensen i konjunkturutvecklingen och svårigheten i och för sig att draga bestämda slutsatser ur erfarenheterna från den relativt korta tid, som förflutit från stödaktionens inledande, skulle ett ytterligare uppskov med det slutliga ståndpunktstagandet i frågan ha varit önskvärt. Bolagets styrelse har även, såsom jag förut omnämnt, hänvänt sig till banken med förfrågan, huruvida banken vore villig medverka till en förlängning av avtalet mellan staten och banken intill utgången av maj månad 1936. Banken har emellertid motsatt sig att lämna en dylik medverkan, och därmed torde tanken på ytterligare uppskov med frågans slutliga lösning hava förfallit. I den sålunda uppkomna situationen träda bestämmelserna i avtalet av den 28 juni 1933 i tillämpning, och banken äger alltså påfordra att, därest icke dess fordringar hos bolaget inlösas eller betryggande säkerhet ställes för desamma, statens aktier i bolaget utan vederlag överlätas å banken. Emellertid har banken utfäst sig att icke påkalla tillämpning av denna bestämmelse i avtalet förrän riksdagen tagit ställning till den nu föreliggande frågan.

Jag erinrar vidare därom, att bolagets styrelse konstaterat, att bolagets ekonomiska ställning gör en rekonstruktion av detsamma ofrånkomlig. Då en sådan lär förutsätta åtminstone större delen av bankskuldens förvandling till aktier synes utvägen att uppfylla avtalet genom ställande av säkerhet för skulden icke kunna tillgripas.

De alternativa utvägar, som under nu angivna förhållanden stå öppna, äro överlåtande av statens aktier å banken och statens övertagande av bankens fordringar genom inlösande av desamma. Med hänsyn till de omständigheter, som, enligt vad jag förut utvecklat, kunnat anföras för ett

ytterligare uppskov med frågans slutliga lösning, torde nödvändigheten att redan nu träffa avgörandet medföra, att, vilkendera utvägen än väljes, valet ej kan ske annat än med tvekan.

Såsom jag förut erinrat, framhöll riksdagen i fråga om fjolårets stödaktion, att denna vore betingad huvudsakligen av sociala skäl. Den av länsstyrelsen i Örebro län förebragta utredningen i ärendet visar, att inom vissa kommuner omkring 90 procent av befolkningen är direkt beroende av Hälleforsbolagets och dess dotterbolags verksamhet. Och inför 1933 års riksdags vederbörande utskott upplystes, att av fem kommuners sammanlagda folkmängd, cirka 15,600 personer, över 12,400 hade sin försörjning från samma bolag. Visserligen har det antagits, att banken, därest den övertog aktierna i bolaget, skulle fortsätta driften på sådant sätt, att för bygdens befolkning ur försörjningssynpunkt menliga verkningar komme att undvikas. De förändrade konjunkturerna hava otvivelaktigt medfört, att utnyttjandet av företagets produktionskapacitet för närvarande är ekonomiskt lönande, och farhågorna för ett nedläggande eller en inskränkning av driften framträda på grund härav ej med samma styrka som tidigare. Emellertid nödgas man räkna med att, därest företaget kommer i enskild hand, hänsynen till ortsbefolkningens försörjningsmöjligheter kommer att skjutas i bakgrunden. En väsentlig del av den nuvarande arbetarstammen sysselsättes i företagets förädlingsindustri, och det är ingalunda uteslutet, att ur privatekonomisk synpunkt en sådan omläggning av denna verksamhet under vissa omständigheter kan komma att framstå såsom motiverad, varav driftnedläggelse inom Hälleforskoncernen måste följa. De sociala olägenheterna av statens uppgivande av sitt intresse i företaget få alltså icke heller i nuvarande läge underskattas.

Redan vid framläggandet av fjolårets proposition i ämnet anförde jag, att enligt min mening ett uppgivande av statens intresse i företaget skulle ur rent affärsmässig synpunkt vara försvarligt endast om det kunde på någorlunda säkra grunder antagas, att aktierna icke för framtiden representerade något värde, men att den dåvarande tidpunkten vore i hög grad olämplig, om det gällde att bilda sig en definitiv uppfattning om livsdugligheten hos ett företag sådant som det förevarande. Detta framginge även av de verkställda utredningarna, vilka enligt min mening icke berättigade till att för det dåvarande helt uppgiva statens kapitalinsats i företaget. En omständighet, som jag därvid tillmätte betydelse, var, att de åtgärder för fabrikernas utbyggande och driftens rationalisering, som med betydande ekonomiska uppoffringar ägt rum under tidsperioden 1925—1930, på grund av den därefter inträdande lågkonjunkturen i stort sett icke ännu fått visa sina verkningar. Vad jag sålunda anført synes mig alltså äga giltighet. För att staten skulle utan vederlag avhända sig sina aktier i bolaget synes mig sålunda situa-

tionen böra vara den, att aktierna med sannolikhet måste antagas sakna nämnvärt värde i statens hand.

När det gäller att bedöma aktiernas värde, vill jag hänvisa till den av bolagets styrelse uppgjorda approximativa rekonstruktionsbalansen per den 31 december 1933, enligt vilken, utöver Kreditkassans genom stödaktien uppkomna fordran, ett belopp av 2,600,000 kronor skulle representera statens nuvarande intresse i bolaget. Enligt denna beräkning skulle bolagets samtliga fonder, dess stamaktiekapital och större delen av preferensaktiekapitalet ha förbrukats men preferensaktierna dock representera ett visst återstående värde.

Av det anförda torde framgå, att jag icke finner tillräckliga skäl föreligga för staten att nu utan vederlag överlåta till banken sina aktier och fordringar i företaget.

Jag anser mig i detta sammanhang ej böra underlåta att nämna, att jag till banken framställt förfrågan, huruvida denna vore villig att utgiva någon ersättning för övertagandet av statens aktier i bolaget men att bankens styrelse nekande besvarat denna fråga.

Med fasthållande av att en rekonstruktion av bolaget är en nödvändig betingelse för dess fortsatta livsduglighet återstår då utvägen att staten infriar bankskulden och att den staten sålunda tillkommande fordringen hos bolaget i samband med rekonstruktionens genomförande förvandlas till staten tillhöriga aktier i det nybildade företaget. Det bör härvid framhållas, att bankskulden, som vid senaste årsskiftet upptogs till omkring 15.4 miljoner kronor, enligt bankens förklaring till ett belopp av 10 miljoner kronor motsvaras av betryggande pantsäkerheter. Den ökade risk, staten genom bankskuldens infriande ikläder sig, torde således enligt denna beräkning begränsa sig till ett belopp av 5.4 miljoner kronor.

I fråga om sättet för genomförande av en rekonstruktion av bolaget torde någon viss detaljerad plan icke för närvarande kunna förordas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning och efter hörande av Kreditkassans styrelse besluta härom. Så mycket torde dock redan nu vara klart, att rekonstruktionen bör ske genom ombildning av bolaget till ett nytt företag, därvid den av staten inlösta bankskulden förvandlas till aktier i statens ägo. Ett förfarande, som innebure en nedsättning av det nuvarande bolagets aktiekapital, torde nämligen knappast vara möjligt att genomföra. Till ledning för bedömande av de grunder, enligt vilka rekonstruktionen i huvudsak kan genomföras, torde tjäna dels de av bolagets förutvarande styrelse uppgjorda alternativa förslagen, vilka äro redovisade i Kungl. Maj:ts proposition nr 249 till 1933 års riksdag, dels det av den nuvarande styrelsen uppgjorda förslaget, intaget i förenämnda skrivelse av den 28 april 1934.

I särskild skrivelse sistnämnda dag till styrelsen för Kreditkassan har bolagsstyrelsen fäst uppmärksamheten på att den i avtalet av den 28 juni 1933 stadgade räntelindringen icke kommit Hälleforsbolagets dotterföretag till godo. Med anledning härav vill jag meddela, att vid de förhandlingar, som fördes mellan banken och mig före avlåtande av 1933 års proposition, yrkande framställdes därom, att räntelindringen skulle tillgodokomma jämväl dotterbolagen, men att banken icke ansåg sig kunna tillmötesgå detta önskemål. På grund härav begränsades i det för riksdagen framlagda avtalsförslaget räntelindringen till att avse allenast Hälleforsbolagets egna förbindelser.

De medel, som bliva erforderliga för statens medverkan till en rekonstruktion av Hälleforsbolaget i enlighet med i det föregående angivna grunder, torde böra tillhandahållas av riksgäldskontoret. Av vad jag förut anfört torde framgå, att den av mig förordade utvägen förutsätter, att staten övertager bankens hela kvarstående fordran på bolaget. Med hänsyn härtill bör det belopp, intill vilket riksgäldskontoret bör bemyndigas att medverka vid rekonstruktionen, bestämmas till förslagsvis 16 miljoner kronor. Jag erinrar emellertid härvid, att, såsom förut antytts, den från banken övertagna fordringen ej under alla omständigheter behöver i sin helhet gå i utbyte mot aktier i det vid rekonstruktionen nybildade bolaget, utan att det kan tänkas, att en del av fordringens belopp kvarstår såsom en del av bolagets skuld till staten.

Enligt de av 1933 års riksdag godkända grunderna för stöd åt Hälleforsbolaget skulle staten under tiden till och med den 31 maj 1934 lämna bolaget kredit intill ett belopp av 1,5 miljon kronor, vartill medel bereddes genom bemyndigande för Kungl. Maj:t att anlita det å tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisade reservationsanslaget. Då ifrågavarande kredit ingår såsom ett led i 1933 års avtal om stöd åt bolaget och sålunda förfaller med den förändring, som nu ifrågasättes, torde riksdagens medgivande böra inhämtas därtill, att kredit intill nämnda belopp allt fortfarande må av bolaget åtnjutas till dess rekonstruktionen av bolaget genomförts.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga riksgäldskontoret att till ett belopp av högst 16 miljoner kronor tillhandahålla medel för statens medverkan i enlighet med av mig i det föregående förordade grunder till rekonstruktion av Hällefors Bruks Aktiebolag;

dels ock medgiva, att den enligt 1933 års riksdags beslut åt bolaget beviljade krediten av statsmedel må

intill ett belopp av 1,500,000 kronor av bolaget åtnjutas till dess rekonstruktionen av bolaget genomförts.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlästas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga.*Till Styrelsen för Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922.*

Sedan Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 5 maj 1933 avlåten proposition, nr 249, föreslagit riksdagen bl. a. bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar träffa avtal med Skandinaviska Kreditaktiebolaget angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag under tiden t. o. m. den 31 maj 1934, bemyndigade riksdagen genom beslut den 15 juni 1933 Kungl. Maj:t dels att träffa dylikt avtal och dels att för ändamålet från det å tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisade reservationsanslaget utanordna ett belopp av högst 1,500,000 kronor.

I riksdagens till Konungen avlåtna skrivelse i ärendet gjordes bl. a. följande uttalanden.

Ett uppskov med det slutgiltiga avgörandet rörande statens intresse i Helleforskoncernen vore önskligt i avvaktan på konjunkturernas utveckling. Ett sådant uppskov skulle nämligen medföra ökade möjligheter till ett säkrare bedömande av frågan. — Stödaktionen borde emellertid betraktas som en rent tillfällig, huvudsakligen av sociala skäl betingad åtgärd.

Riksdagen erinrade om angelägenheten av att alla möjligheter till organisatoriska och driftsekonomiska besparingar iakttoges ävensom att en undersökning åstadkommes rörande riktlinjerna för den framtida förvaltningen av Helleforskoncernen och dess olika driftsgrenar samt tillgångar av skilda slag.

Den 28 juni 1933 träffades mellan staten och banken härvid i avskrift fogade avtal (*bilaga A*).¹

Undertecknade, vid Hellefors Bruks Aktiebolags och dess dotterbolags ordinarie stämmor år 1933 utsedda ledamöter av bolagens styrelser, få härmed lämna följande redogörelse.

Styrelsen har ägnat Helleforskoncernens tekniska och ekonomiska problem ett ingående studium. För detta ändamål har ett betydande antal utredningar verkställts. — I vissa fall, då så ansetts önskvärt, ha särskilt sakkunniga tillkallats. Sålunda ha såväl skogstillgångarnas utnyttjande och förvaltning som lantbruken och kontorsorganisationen varit föremål för speciella undersökningar.

Den av styrelsen tillkallade skogssakkunnige har i sitt utlåtande angående Helleforsbolagets skogsförvaltning bl. a. framhållit följande.

Skogarnas tillstånd och produktion vore synnerligen tillfredsställande. Det starka prisfall å skogsprodukter, som under de senaste åren inträffat, utan att omkostnaderna kunnat sänkas i motsvarande grad, hade resulterat i en mycket ringa avkastning från skogarna. Då man icke kunde påverka skogsprodukternas försäljningspris, vore utvägarna ur detta

¹ Här ej avtryckt.

otillfredsställande läge nedbringande av omkostnaderna, ökning av avverkningarna eller en kombination av bådadera.

En ökning av avverkningskvantiteterna vore möjlig därigenom, att skogens tillväxt under ett flertal år icke till fullo uttagits. Årsavverkningen skulle sålunda under en femårsperiod kunna ökas med cirka 15 procent av den uttagbara årstillväxten.

Någon ökning av den fasta personalen på grund av den ifrågasatta större avverkningen skulle icke behöva ske. En minskning av omkostnaderna genom lönenedsättningar kunde icke utan frivillig överenskomelse ifrågakomma beträffande arbetslönerna, enär dessa vore avtalsbundna intill den 1 oktober 1934. En uppsägning av förenämnda avtal vore ovillkorligen nödvändig ej blott för att reducera de nuvarande höga lönerna utan även för att förenkla det i Värmland och västra Bergslagen tillämpade löneavtalet i dess helhet, vilket i invecklade detaljbestämmelser torde sakna motstycke och rent av fordrade särskild personal för biläggande av jämt och ständigt återkommande tolkningstvister.

Skogens förvaltningspersonal, som vore tillräcklig för den större avverkningen, borde anpassas efter det eventuellt förenklade avtalet och den senare minskade avverkningen.

Undersökningen av bolagets lantbruksförvaltning gav icke anledning till någon erinran.

Den på styrelsens uppdrag verkställda undersökningen av bolagets kontorsorganisation gav vid handen, att kontorets olika avdelningar arbetade på ett effektivt sätt med god individuell arbetsintensitet. Ehuru lönenivån vore låg, borde dock vid framtida nyrekrytering av ett fåtal lägre kontorsbefattningar maximilönerna från början fixeras vid ett lägre belopp än de nuvarande.

Styrelsens speciellt industrisakkunniga ledamöter hava efter ingående undersökningar konstaterat, att Helleforsbolagets tekniska utrustning är tillfredsställande beträffande järn- och cellulosaindustrierna men att trävaruindustrien därstädes är i behov av modernisering. Sedan lådfabriken i Hällefors ödelagts genom eldsvåda, har sistberörda fråga blivit särskilt aktuell. Beträffande dotterbolagens tekniska utrustning har ingen erinran framkommit med undantag likväl för Laxåbolagets sulfitfabrik, som är synnerligen gammalmodig. Vidare har konstaterats, att tillverkningskostnaderna — med undantag för försågningen vid Hällefors — äro normala samt att de uppnådda försäljningspriserna väl ansluta sig till gällande marknadsläge.

I den mån de sålunda i överensstämmelse med riksdagens direktiv verkställda utredningarna därtill givit anledning, har styrelsen såvitt möjligt sökt realisera de framkomna önskemålen. Sålunda ha vissa besparingsåtgärder kunnat vidtagas. En omorganisation av försäljningsavdelningen för järn- och stålprodukter har genomförts, varjämte personalindragningar i viss utsträckning företagits inom den tekniska förvaltningen. Styrelsen har likaledes genomfört en lönereduktion för tjänstemännen från och med den 1 september 1933. Även övriga fasta omkostnader ha i någon mån kunnat nedpressas. Koncernens fasta årsmkostnader hava under år 1933 nedbringats med cirka 250,000 kronor.

Vidare har styrelsen sökt uppnå en frivillig nedsättning av de avtalsbundna arbetarlönerna, särskilt ifråga om skogsarbetarna, men dessa ansträngningar ha i stort sett icke lett till åsyftat resultat. Endast vid Laxå

och Svenska Stållinor samt järnverket i Hällefors ha vissa jämkningar i lönerna ägt rum.

Vad riktlinjerna för den framtida förvaltningen av Helleforskoncernen beträffar, vill styrelsen framhålla följande.

Helleforsbolagets skogskomplex, som är omgivet av större bruksbolags marker, utgör på grund av flottnings- och andra förhållanden en förvaltningsenhet, som torde avvinnas bästa avkastning i ostyckat skick.

Cellulosa- och trävaruindustrierna synas i stort sett vara väl avpassade efter råvarutillgången. En fortsättning på den tidigare inslagna vägen i riktning mot vidareförädling av produkterna torde — icke minst med hänsyn till fraktläget — vara tillräddig. En sådan utveckling medför behov av ytterligare väsentliga kapitalinvesteringar. Beträffande järnhanterings lämpliga omfattning hava ingående utredningar verkställts, speciellt med hänsyn till den tidigare framförda tanken om denna hanterings successiva hopkrympning. Utredningarna och den förbättrade konjunkturen hava emellertid anvisat, att åtminstone f. n. någon anledning till inskränkning i driftsprogrammet icke förefinnes.

Den vid 1925 års rekonstruktion förutsatta men av konjunkturutvecklingen omöjliggjorda försäljningen av bolagets aktieinnehav i Laxå och Wargön bör genomföras, så snart så lämpligen kan ske. Hellefors Manufakturverk och Svenska Stållinor torde däremot fortfarande böra tillhöra moderföretaget.

Resultatet av 1933 års verksamhet framgår av bifogade bokslut för Hellefors och dess dotterföretag (*bilaga B*).

Det ekonomiska resultatet av bolagets rörelse under året har ogynnsamt påverkats av den osedvanligt svåra vattenbrist, som sedan början av juli 1933 varit rådande. Den ringa vattentillgången har haft till följd, att driften i såväl träsliperiet i Hällefors som elektrostålugnen därstädes kunnat upprätthållas endast under första halvåret. Den har dock nu åter kunnat upptagas. För att kunna tillgodose den övriga industriens behov av elektrisk energi ha betydande kraftbelopp måst inköpas till stigande priser. Vinsten å bolagets kraftproduktion har på grund av vattenbristen nedgått med cirka 175,000 kronor. Därtill komma de inkomstminskningar, som förorsakats av stilleståndet i sliperiet och elektrostålugnen.

I medio av oktober månad inträffade i mellersta Sverige en förödande storm, vars verkningar voro särskilt framträdande i Hälleforsstrakten. Vindfällena i skogarna voro av utomordentlig omfattning och medföra betydande extra kostnader och penningutlägg för den härigenom förorsakade större avverkningen.

Den under senare delen av året förbättrade konjunkturen i förening med de vidtagna besparingsåtgärderna har för moderbolagets vidkommande resulterat i ett överskott på rörelsen, innan hänsyn tagits till räntor, skatter och avskrivningar, som med cirka 953,000 kronor överstiger 1932 års synnerligen ogynnsamma resultat.

Här nedan lämnas en jämförande uppställning, utvisande tillverkningskostnaden f. b. v. verk å bolagets olika produkter under åren 1930—1933 i procent av tillverkningskostnaderna år 1925, då bolaget rekonstruerades.

	1930	1931	1932	1933
<i>Sulfatmassa</i>				
Total tillverkningskostnad per ton	80	78	70	63
Exklusive ved	71	73	65	60
<i>Sulfitmassa</i>				
Total tillverkningskostnad per ton	93	88	77	68
Exklusive ved	91	91	85	70
<i>Slipmassa</i>				
Total tillverkningskostnad per ton	82	79	64	¹ 66
Exklusive ved	74	77	70	75
<i>Sågade trävaror</i>				
Total tillverkningskostnad per std efter avdrag av avfallsvärdet	100	91	75	71
Exklusive timmer och avfall	109	103	97	85
<i>Tackjärn</i>				
Total tillverkningskostnad per ton	86	83	71	70
Exklusive smältmaterialier och träkol	74	72	72	66
<i>Sura olegerade göt</i>				
Total tillverkningskostnad per ton efter avdrag av värdet å fallande skrot	99	93	83	81
Exklusive smält- och tillsättningsma- terialier, bränsle och skrot	105	101	92	89

Den betydande minskning i tillverkningskostnaderna, som kunnat ernås genom verkställda investeringar och vidtagna besparingsåtgärder, har tyvärr motverkats av det under ett flertal år pågående starka prisetfallet. Detta belyses av följande tabell över nettoförsäljningsvärdena 1930—1933, uttryckta i procent av 1925 års nettoförsäljningsvärde:

	1930	1931	1932	1933
Sulfatmassa	62	51	56	49
Sulfitmassa	95	76	66	66
Slipmassa	83	79	68	58
Sågade trävaror	92	74	60	66
Valsjärn	108	109	99	91

Den under senare delen av föregående år inträdda prisstegringen å bolagets produkter har fortsatt jämväl detta år, ehuru densamma f. n. synes hava avstannat.

För bedömande av bolagets vinstmöjligheter under innevarande år har under sistlidne februari månad inom förvaltningen utarbetats en approximativ förräntningskalkyl, baserad på dåvarande tillverkningskostnader och marknadsläge samt då projekterad ombyggnad och modernisering av sågverksanläggningen.

Denna kalkyl har följande utseende:

¹ Vattenbrist under andra halvåret.

<i>Utgifter:</i>		<i>Inkomster:</i>	
Ränteutgifter med undantag för ränta å bankkrediter	924,000	Järn och stål	234,000
Skatter	230,000	Papp och cellulosa	640,000
Avskrivningar	670,000	Skogs- och trävarurörelse	848,000
Överskott	276,000	Elektrisk kraft	330,000
		Övriga rörelsegrenar	28,000
		Inkomst av aktier	20,000
Kronor 2,100,000		Kronor 2,100,000.	

Då resultatet innevarande år på grund av vattenbristen under första kvartalet och med hänsyn till tidigare verkställda försäljningar icke kan anses utslagsgivande för bedömande av bolagets möjligheter, har inom förvaltningen samtidigt upprättats en förräntningskalkyl vid nuvarande prisläge och normal produktion.

Sistnämnda kalkyl utvisar följande:

<i>Utgifter:</i>		<i>Inkomster:</i>	
Ränteutgifter med undantag för ränta å bankkrediter	924,000	Järn och stål	234,000
Skatter	230,000	Papp och cellulosa	727,000
Avskrivningar	670,000	Skogs- och trävarurörelse	981,000
Överskott	662,000	Elektrisk kraft	496,000
		Övriga rörelsegrenar	28,000
		Inkomst av aktier	20,000
Kronor 2,486,000		Kronor 2,486,000.	

Av den genom avtalet mellan staten och banken till bolagets förfogande ställda krediten beräknas vid innevarande månads utgång cirka 1,580,000 kronor hava förbrukats, varav Kreditkassans tillskott skulle utgöra cirka 790,000 kronor.

Bolagets totala banksskuld beräknas vid denna månads slut uppgå till cirka 15,400,000 kronor.

Det för år 1934 kalkylerade överskottet, 276,000 kronor, motsvarar sålunda cirka 1.8 procent å banksskulden.

Det beräknade överskottet vid det kalkylerade prisläget och normal produktion, 662,000 kronor, utgör 4.3 procent av banksskulden.

Den balanserade förlusten för Helleforsbolaget uppgick den 31 december 1933 till 6,443,326 kronor 90 öre, varav 1933 års förlust utgjorde 1,619,986 kronor 84 öre. Motsvarande siffror för koncernen i dess helhet — Wargön dock icke inberäknat — utgjorde 7,334,418 kronor 41 öre respektive 1,666,763 kronor 51 öre.

Bolagets tillgångar för stadigvarande bruk samt bolaget tillhöriga aktier och andelar äro i dess balansräkning upptagna till värden, som vid tiden för bolagets rekonstruktion år 1925 ansågos betryggande i förhållande till då rådande prisläge men som till följd av den genomgripande konjunkturförsämring, som sedan dess ägt rum, numera måste anses för höga.

Den otillfredsställande räntabiliteten i förening med den svaga likviditeten gör en rekonstruktion av bolaget ofrånkomlig. Härvid måste särskild hänsyn tagas till anläggningarnas geografiska läge och därav föranledda höga fraktkostnader, vilka synnerligen menligt inverka på tillgångarnas värde och företagets räntabilitet.

Om nuvarande konjunktur lägges till grund för en beräkning av förräntningsmöjligheterna, synes det vara uppenbart, att bolagets svävande banksskuld bör förvandlas till aktiekapital samt att detta i samband därmed nedbringas till den omfattning, som motsvaras av tillgångarnas beräknade nuvarande värde.

En approximativ rekonstruktionsbalans per den 31 december 1933 skulle med denna utgångspunkt erhålla följande utseende:

<i>Tillgångar:</i>		<i>Skulder:</i>	
Anläggningsmedel	20,848,000	Aktiekapital	16,000,000
Aktier och andelar	5,060,000	Reservfond	1,600,000
Råmateriel och lager	4,066,000	Obligationslån	13,679,000
Diverse debitorer och kassa	4,582,000	Reverslån	686,000
		Kreditkassan	639,000
		Diverse kreditorer	1,252,000
		Rekonstruktionskostnader	700,000
Kronor 34,556,000		Kronor 34,556,000.	

Vid en rekonstruktion i enlighet med ovan intagna approximativa rekonstruktionsbalans skulle bolagets egna fonder uppgå till 17,600,000 kronor, varav i aktiekapital 16,000,000 kronor och i reservfond 1,600,000 kronor. Då 15,000,000 kronor av aktiekapitalet tillskjutits genom banksskuldens förvandling till aktiekapital, återstår sålunda av statens ursprungliga intresse i Helleforsbolaget endast 2,600,000 kronor utöver Kreditkassans genom stödaktionen uppkomna fordran.

Styrelsen, som räknat med möjligheten av, att ett ytterligare uppskov med avgörandet beträffande bolagets framtida gestaltning skulle ur statens synpunkt kunna anses önskvärt, har, ehuru den varit medveten om att allvarliga olägenheter skulle vara förknippade med en fortsättning av det nuvarande interimsförhållandet, ansett sig böra under hand hänvända sig till Skandinaviska Kreditaktiebolaget med förfrågan, huruvida banken vore villig medverka till en förlängning av avtalet mellan staten och banken intill utgången av maj månad 1936.

Banken har emellertid avböjt denna framställning under framhållande av, att ett förlängt interimstillstånd skulle vara till förfång för företaget.

Därvid anförde banken följande.

Bolaget måste genom en rekonstruktion komma ur sitt nuvarande prekära läge, som utnyttjades av konkurrenterna, samtidigt som det verkade tryckande på tjänstemanna- och arbetareförhållandena. Den nuvarande osäkerheten om var det slutliga ägareintresset komme att ligga, verkade förlamande på styrelsens och ledningens handlingsfrihet såväl i det inre organisationsarbetet som i de yttre affärerna och ett förlängande av detta förhållande skulle därför med all sannolikhet lända till betydande skada. Denna skulle, därest efter avtalets utgång staten funne sig icke böra behålla sitt intresse i koncernen, helt och hållet komma att drabba banken. — Samtidigt förklarade emellertid banken, att, för den händelse staten önskade bibehålla sitt ägareintresse i Helleforskoncernen, banken ansåge sig i ställda panter hava betryggande säkerheter för 10,000,000 kronor av bolagets skuld till banken. Av denna skuld på 15,400,000 kronor skulle sålunda 5,400,000 kronor behöva förstärkt säkerhet.

Under sådana förhållanden återstår följaktligen endast, att staten redan nu träffar slutgiltigt avgörande, huruvida den skall behålla sitt intresse i Helleforskoncernen genom att ställa den begärda fyllnadssäkerheten för bolagets förbindelser gentemot banken, eller om i enlighet med avtalet staten skall till banken utan vederlag överlåta Kreditkassans aktier i bolaget ävensom statens fordran hos detsamma.

Därest staten lämnar berörda fyllnadssäkerhet, är det, såsom i samband med rekonstruktionsförslaget ovan anförts, liktydigt med att staten måste inlösa hela bankskulden.

I betraktande av att den uppgjorda förräntningskalkylen bygger på full och ostörd drift vid nuvarande relativt gynnsamma konjunkturläge, torde staten svårigen kunna räkna med att ständigt erhålla den förräntning, som kalkylen utvisar.

Därtill kommer, att utvecklingen i riktning mot vidareförädling medför behov av ytterligare väsentliga kapitalinvesteringar.

Det vill sålunda synas, som om ytterligare kapitalinvestering i Helleforskoncernen med de risker, som därmed äro förenade, icke vore från statens sida motiverad vare sig av det återstående värdet av statens intresse i bolaget eller av förräntningsmöjligheterna.

Ändamålet med den av föregående års riksdag beslutade tillfälliga stödaktionen var huvudsakligen att genom driftens upprätthållande undvika arbetslöshet och andra sociala vådor. Detta syfte har också uppnåtts, i det att icke blott driften kunnat upprätthållas i förutvarande omfattning utan även bolaget beretts tillfälle att inom såväl cellulosa- och trävaru- som järnindustrierna utnyttja det förbättrade konjunkturläget och kunnat i väsentlig grad utöka sin drift och i samma mån bereda sysselsättning åt allt flera arbetare. Därest banken i fortsättningen blir ägare till företaget, torde vara att antaga, att det betydande ekonomiska intresse, som banken därmed övertager, samt den sociala hänsynen till den befolkning, vars utkomst är beroende av företaget, föranleda banken att alltjämt i möjligaste mån använda företagets produktionskapacitet. Ur social synpunkt torde sålunda icke föreligga skäl för staten att ikläda sig några nya risker.

Med hänsyn till vad ovan anförts har styrelsen beslutat tillråda, att Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i Hellefors Bruks Aktiebolag ävensom den fordran hos bolaget, som må tillkomma Kreditkassan på grund av den lämnade krediten, i enlighet med avtalet av den 28 juni 1933 överlåtes till banken.

Stockholm den 28 april 1934.

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

**Bilaga B till styrelsens för Hellefors
Bruks Aktiebolag skrivelse den 28
april 1934.**

**Styrelse- och revisionsberättelser samt balansräkningar för år 1933
m. m. för Hellefors Bruks Aktiebolag och dotterbolag.**

I. Hellefors Bruks Aktiebolags styrelseberättelse för år 1933.

Snöfattigdomen under vintern 1932—1933 i förening med den ovanligt starka torkan under sommaren medförde en särskilt under senare halvåret synnerligen svårartad vattenbrist. Driften vid träsliperiet och elektrostålugnen i Hällefors har av denna anledning varit inställd under cirka sex månader av året. För tillgodoseende av övriga rörelsegrenars behov av elektrisk energi hava betydande kraftköp måst verkställas till stigande priser.

Lådfabriken och snickerifabriken i Hällefors ödelades genom eldsvåda den 7 december 1933.

Natten mellan den 11 och 12 oktober inträffade en synnerligen häftig storm, som åstadkom vindfällen i bolagets skogar i en omfattning, som innebar mer än en normal årsavverkning. Till följd därav hava drivningarna under vintern 1933—1934 pågått i större skala än vanligt, då de jämväl inneburit ett tillvaratagande av det vindfällda virket.

Förvaltningskostnaderna hava under året reducerats bland annat genom nedsättning av tjänstemännens löner och genom personalindragningar.

Bolagets verksamhet har fortgått ostörd av arbetskonflikt.

En påtaglig ljusning har gjort sig märkbar i konjunkturläget under senare delen av året, medförande en avsevärd prisstegring å bolagets produkter. Försäljningsvärdet för av bolaget under år 1933 försålda produkter utgjorde 10,763,285 kronor 40 öre mot 8,817,528 kronor 11 öre år 1932. I dessa siffror ingå ej dotterföretagens försäljningssummor.

Beträffande bolagets dotterföretag är följande att meddela:

Resultatet av Laxå Bruks Aktiebolags verksamhet har varit avsevärt bättre än under nästföregående år. Försäljningsomsättningen har stigit från 1,674,558 kronor 58 öre år 1932 till 2,280,126 kronor 19 öre år 1933.

Aktiebolaget Hellefors Manufakturverks rörelse har utvecklats i full överensstämmelse med den vid driftens upptagande uppgjorda planen. Försäljningsomsättningen har ökat med cirka 60 procent i jämförelse med år 1932.

Aktiebolaget Svenska Stållinors ordertillgång har ogynnsamt påverkats av byggnadskonflikten och den relativt ringa sysselsättningsgraden inom landets gruvindustri.

Godstrafiken å Hällefors—Fredriksbergs Järnvägars Aktiebolags linjer har varit av normal omfattning.

Sedan en till 1933 års riksdag avlåten proposition med förslag till vissa åtgärder rörande Hellefors Bruks Aktiebolag den 15 juni 1933 i huvudsak bifallits av riksdagen, träffades den 28 i samma månad mellan staten och

Skandinaviska Kreditaktiebolaget avtal, enligt vilket staten och banken skulle lämna bolaget under tiden t. o. m. den 31 maj 1934 en räntefri kredit intill ett belopp om 3,000,000 kronor, till vilken kredit staten och banken skulle bidra med hälften vardera. Av krediten, som var avsedd att successivt tagas i anspråk, hade till den 31 december 1933 förbrukats inalles 1,136,836 kronor 28 öre. Avtalet innebar slutligen, att staten förpliktade sig att, därest icke senast den 31 maj 1934 bankmässigt betryggande säkerhet ställdes för bolagets förbindelser gentemot banken eller överenskommelse träffades rörande den fortsatta finansieringen av bolaget, till banken utan vederlag överlåta Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 direkt eller indirekt tillhöriga aktier i bolaget ävensom statens fordran hos bolaget på grund av den omförmälda krediten. Denna fråga kommer sålunda att bli föremål för behandling vid innevarande års riksdag.

Normala avskrivningar å anläggningar för stadigvarande bruk hava verkställts med sammanlagt 674,636 kronor 90 öre.

Bolagets ställning enligt upprättat bokslut vid räkenskapsårets slut ävensom resultatet av årets verksamhet, sedan berörda avskrivningar företagits samt varulagren blivit försiktigt värdesatta, framgå av bifogade balans- samt vinst- och förlusträkningar.

Å preferensaktierna, som medföra rätt till ackumulativ utdelning intill 5.5 procent å nominella värdet, har sedan år 1925, då teckningen verkställdes, ingen utdelning ägt rum.

Styrelsen föreslår, att årets förlust, 1,619,986 kronor 84 öre, jämte från år 1932 balanserad förlust, 4,823,340 kronor 6 öre, tillhopa 6,443,326 kronor 90 öre, överföras till innevarande års vinst- och förlustkonto.

Hälsfors i februari 1934.

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

II. Balansräkning för Hellefors Bruks Aktiebolag per den 31 december 1933.

Tillgångar:

Skogs- och jordbruksfastigheter samt gruvor.....	18,849,547: 58
Industriella och elektriska anläggningar med kraftstationer	8,832,445: 23
Ekonomibyggnader och bostäder	3,218,267: 39
Ofullbordade nyanläggningar och ombyggnader	88,988: 54
Maskiner	8,970,494: 42
Trafikmateriel	344,860: 81
Levande och döda inventarier	274,547: 57
Råmateriel	952,946: 14

Lager av: Järn och stål	995,000: 73	
Cellulosa	122,680: 85	
Trävaror	566,908: 92	
Skogsprodukter	1,386,713: 53	
Lantbruksprodukter	34,348: 06	
Diverse	7,385: 38	4,065,983: 61
Fordringar av dotterbolag		3,552,567: 66
Diverse debitorer		2,718,769: 30
Växelportfölj		18,046: 35
Aktier och andelar		10,984,207: —
Kassabehållning		10,657: 74
Förlust:		
Balanserad från 1932	4,823,340: 06	
Årets förlust	1,619,986: 84	6,443,326: 90
	Kronor	68,372,710: 10

Skulder:

Stamaktiekapital	10,000,000: —	
Preferensaktiekapital	19,500,000: —	
Reservfond	3,000,000: —	32,500,000: —
Avskrivnings- och förnyelsefond	4,346,000: —	
Skattefond	270,000: —	4,616,000: —
Hypotekslån	8,986: 01	
Obligationslån	13,679,000: —	
Förlagslån i Jernkontoret	280,100: —	13,968,086: 01
Reverser		200,000: —
Bankkrediter		15,197,097: 52
A/B Kreditkassan av år 1922		639,319: 84
Skulder till dotterbolag		246,396: 95
Diverse kreditorer		1,005,809: 78
Disponerade fastighetsinteckningar	26,511,000: —	
Disponerade förlagsinteckningar	4,000,000: —	
Hypotiserade aktier, bokfört värde	7,306,500: —	
Borgensförbindelser	2,189,100: —	
Garanti- och ansvarsförbindelser	463,572: 61	
Diskonterade, ej inlösta växlar	Sv. kr. 741,916: 24	
	£ 13,442: 10 : 5	
	\$ 1,482: 21	
	F. Fres 19,358: 71	
	Lit. 14,919: 65	
	Kronor	68,372,710: 10

Vinst- och förlusträkning per den 31 december 1933.*Utgifter:*

Från 1932 balanserad förlust	4,823,340: 06
Malm, järn och stål	73,194: 16
Räntor	1,589,975: 06
Skatter	221,712: 24
Avskrivningar	674,636: 90
	Kronor 7,382,858: 42

Inkomster:

Cellulosa	187,224: 48	
Skogs- och trävarurörelse	406,544: 83	
Elektrisk kraft	327,387: 70	
Diverse rörelsegrenar	8,298: 21	
Aktier och andelar	10,076: 30	
Förlust:		
Balanserad från 1932	4,823,340: 06	
Årets förlust	1,619,986: 84	6,443,326: 90
	Kronor	7,382,858: 42

III. Förteckning över Hellefors Bruks Aktiebolag tillhöriga aktier och andelar.

			Kronor
59,995 st. stamaktier i Wargöns A/B à nom.	100: —	6,000,000: —	
3,995 » aktier i Laxå Bruks A/B	1,000: —	3,400,000: —	
5,993 » » i A/B Hellefors Manufak- turverk	100: —	350,000: —	
1,286 » » i Persbergs Grufve A/B	275: —	303,900: —	
54 » » i Hällefors-Fredriksbergs Järnvägars A/B	20,000: —	260,000: —	
2,494 » » i A/B Svenska Stållinor	100: —	220,000: —	
96 » » i A/B Niels R. Parelus	1,000: —	110,000: —	
1,500 » » i A/B Bergslagernas Ge- mensamma Kraftför- valtning	100: —	75,000: —	
130 » » i Klacka och Lerbergs Grufve A/B	500: —	65,000: —	
193 » » i Björnbergs Grufve A/B	500: —	57,900: —	
44 » » i A/B Svartviks Grufvor	3,000: —	48,400: —	
44 » » i Hellefors Egnahems A/B	1,000: —	37,500: —	
225 » » i Strömsnäs Jernverks A/B	100: —	13,500: —	
113 » » i Grufve A/B Lomberget	400: —	11,300: —	
10 » » i Stribergs Grufve A/B	1,000: —	10,000: —	
15 » » i Grufve A/B Långban	1,250: —	9,000: —	
19 » » i Bastkärens Grufve A/B	3,000: —	5,700: —	
5 » » i Dalkarlsbergs A/B	1,000: —	5,000: —	
5 » » i A/B Pershytte Nya Gruf- vor	100: —		
jämte 5 st. lotter i Pers- hytte Grufvebolag	1,000: —	500: —	
200 » » i Norrbottens Jernverks A/B	150: —	1: —	
73 » » i A/B Sikbergs Grufvor	1,000: —	1: —	
38 » stamaktier i A/B Basshuff	100: —	1: —	
18 » pref. aktier i »	100: —	1: —	
30 » aktier i A/B Järnbruksförnöden- heter	100: —	1: —	

	Kronor
15 st. aktier i Järnindustri A/B Tool à nom. 100:—	1:—
50 » andelar i Jernvägsbolaget Saxen—Yngen	1:—
Andelar i Hörks Kanalbolag	1,500:—
	Kronor 10,984,207:—

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

IV. Revisionsberättelse för Hellefors Bruks Aktiebolag för år 1933.

Undertecknade, revisorer av Hellefors Bruks Aktiebolags förvaltning för år 1933, få härmed avgiva följande berättelse.

För fullgörande av vårt uppdrag hava vi tagit del av bolagets protokoll och övriga handlingar, som lämna upplysningar om bolagets ekonomi, inventerat bolagets värdehandlingar och kassa samt besett vissa av bolagets verk och anläggningar.

Försäkringshandlingarne hava av oss granskats, varvid konstaterats, att samtliga försäkringsvärden överstiga de bokförda beloppen.

Bolagets räkenskaper, som underkastats fullständig och noggrann siffergranskning av därtill utsedd person, hava av oss genomgåts och befunnits förda med ordning och reda.

Beträffande bolagets ställning vid årsskiftet enligt upprättat bokslut och resultatet av rörelsen under året, hänvisa vi till de med räkenskaperna överensstämmande uppställningar, som intagits i styrelsens berättelse.

Vi hava genomgått behörigen upprättat inventarium samt tagit del av den statistik, som av bolaget utarbetats. Av denna har bl. a. framgått, att bolagets lager vid bokslutet fortfarande kunnat upptagas till priser, som understiga, i allmänhet betydligt, de statistiskt uträknade tillverkningskostnaderna.

Beträffande bolagets förhållanden i övrigt hänvisa vi till vad därom i styrelsens förvaltningsberättelse förmäles.

Då ledningen på ett, enligt vår åsikt, förtjänstfullt sätt tillvaratagit bolagets intressen, få vi tillstyrka bolagsstämman:

att fastställa balansräkningen,

att godkänna styrelsens förslag, att årets förlust jämte från år 1932 balanserad förlust överföres till innevarande års vinst- och förlustkonto, samt att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för 1933 års förvaltning.

Stockholm den 16 mars 1934.

AND. SJÖSTEDT.

ERIK v. HOFSTEN.

F. SUNDBERG.

V. Wargöns Aktiebolags balansräkning per den 31 december 1933.

Tillgångar:

Jordbruksfastigheter	385,650: 73	
Gruvor	1: —	
Industribyggnader	3,096,952: —	
Elektriska kraftanläggningar	63,075: 32	
Kommunikationsmedel	464,898: —	
Ekonomibyggnader och bostäder	806,483: 80	
Maskiner	9,880,244: 70	
Båtar och pråmar	206,813: 35	
Trafikmateriel	128,396: 90	
Levande och döda inventarier	127,313: 70	
Råmaterialier	1,780,086: 79	
Lager av: Papper och cellulosa	87,512: 94	
Legeringar	673,402: 71	
Diverse	81,312: 17	
	2,622,314: 61	
Diverse debitorer	2,055,025: 75	
Aktier och andelar	258,637: 37	
Kassa	4,876: 20	
	Kronor	20,100,683: 43

Skulder:

Stamaktiekapital	6,000,000: —	
Preferensaktiekapital	6,000,000: —	
Reservfond	1,200,000: —	
Diverse fonder	3,000: —	
Obligationslån	2,570,000: —	
Köpeskillingsreverser	160,000: —	
Bankkrediter	2,183,269: 19	
Diverse kreditorer	1,036,093: 70	
Vinstmedel: Balanserade från 1932	319,801: 27	
Årets vinst ¹	628,519: 27	
	948,320: 54	
Disponerade fastighetsinteckningar	9,960,000: —	
Disponerade förlagsinteckningar	4,700,000: —	
Hypotiserade aktier, bokfört värde	89,517: 35	
Ansvarsförbindelser	Sv. Kr. 304,400: —	
	Schw. Fres 123,250: —	
	N. Kr. 100,330: 17	
	F. Mk 51,783: 04	
Diskonterade, ej inlösta växlar	Sv. Kr. 77,936: 90	
	£ 2,835 ⁸ / ₅	
	Kronor	20,100,683: 43

¹ Före avskrivningar.

VI. Laxå Bruks Aktiebolags styrelseberättelse för år 1933.

Arbetet å skogsområdet har varit inställt största delen av drivnings-säsongen vintern 1932—1933, enär överenskommelse med arbetarna om nytt kollektivavtal icke kunde träffas förrän den 8 april 1933. Driften i bolagets övriga rörelsegrenar har däremot pågått ostörd av arbetskonflikt.

Konjunkturläget har under året märkbart förbättrats.

Årets totala försäljningsomsättning utgjorde 2,280,126 kronor 19 öre emot 1,674,558 kronor 58 öre år 1932.

Bolagets ställning enligt upprättat bokslut vid räkenskapsårets slut ävensom resultatet av 1933 års verksamhet, sedan normala avskrivningar å anläggningar för stadigvarande bruk företagits, framgår av bifogade balans- samt vinst- och förlusträkningar.

Styrelsen föreslår, att årets förlust, 96,496 kronor 79 öre, jämte från år 1932 balanserad förlust, 608,209 kronor 36 öre, eller tillhopa 704,706 kronor 15 öre, överförs till innevarande års vinst- och förlustkonto.

Laxå i februari 1934.

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

VII. Balansräkning för Laxå Bruks Aktiebolag per den 31 december 1933.

Tillgångar:

Skogs- och jordbruksfastigheter	3,818,367: 52
Industriella och elektriska anläggningar med kraftstationer	1,591,961: 67
Ekonomibyggnader och bostäder	718,253: 19
Maskiner	1,048,864: 84
Trafikmateriel	52,576: 74
Levande inventarier	31,130: —
Döda inventarier	3,935: 50
Råmateriel	503,744: 89
Lager av: Järn	216,161: 72
Cellulosa	16,652: 40
Trävaror	166,045: 94
Skogsprodukter	70,494: 32
Lantbruksprodukter	22,166: 80
Diverse	15,603: 83
	1,010,869: 90

Hellefors Bruks Aktiebolag	177,458: 29
Diverse debitorer	153,029: 54
Aktier och andelar	551,000: —
Kassabehållning	103: 40
Förlust:	
Balanserad från 1932	608,209: 36
Årets förlust	96,496: 79
	704,706: 15
	Kronor 9,862,256: 74

Skulder:

Aktiekapital	4,000,000: —	
Reservfond	400,000: —	
Avskrivnings- och förnyelsefond	649,000: —	
Skattefond	50,000: —	5,099,000: —
Hypotekslån	1,433,455: 20	
Obligationslån	1,337,000: —	
Förlagslån i Jernkontoret	149,000: —	2,919,455: 20
Bankkrediter		1,659,171: 93
Diverse kreditorer		184,629: 61
Disponerade fastighetsinteckningar	4,500,000: —	
Disponerade förlagsinteckningar	1,000,000: —	
Hypotiserade aktier, bokfört värde	272,450: —	
Garanti- och ansvarsförbindelser	121,916: 40	
Diskonterade, ej inlösta växlar	45,601: 31	
Borgen för Hellefors Bruks Aktiebolags förlagsaccepter	12,850,000: —	
	Kronor 9,862,256: 74	

Vinst- och förlusträkning per den 31 december 1933.

Utgifter:

Från 1932 balanserad förlust	608,209: 36
Räntor	257,607: 85
Skatter	39,181: 23
Avskrivningar	88,000: —
	Kronor 992,998: 44

Inkomster:

Malm och järn	28,913: 21
Cellulosa	20,112: 32
Skogs- och trävarurörelse	203,934: 01
Diverse rörelsegrenar	33,332: 75
Aktier och andelar	2,000: —
Förlust:	
Balanserad från 1932	608,209: 36
Årets förlust	96,496: 79
	704,706: 15
	Kronor 992,998: 44

VIII. Förteckning över Laxå Bruks Aktiebolag tillhöriga aktier och andelar.

			Kronor
249	st. aktier i Dalkarlsbergs A/B	à nom. 1,000: —	249,000: —
147	» » i Stribergs Grufve A/B	» 1,000: —	142,000: —
196	» » i Laxå Tomt- och Byggnads A/B	» 500: —	100,000: —
60	» » i A/B Pershytte Nya grufvor jämte 60 st. lotter i Pershytte Grufvebolag	» 100: —	
		1,000: —	60,000: —
		Kronor	551,000: —

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

IX. Revisionsberättelse för Laxå Bruks Aktiebolag för år 1933.

Undertecknade, revisorer av Laxå Bruks Aktiebolags förvaltning för år 1933, få härmed avgiva följande berättelse:

För fullgörande av vårt uppdrag hava vi tagit del av bolagets protokoll och övriga handlingar, som lämna upplysningar om bolagets ekonomi.

Försäkringshandlingarna hava av oss granskats, varvid konstaterats, att de belopp, vartill bolagets tillgångar försäkrats, betydligt överstiga bokföringsvärdena.

Bolagets räkenskaper, som underkastats fullständig och noggrann siffergranskning av därtill utsedd person, hava av oss genomgåts och befunnits förda med ordning och reda.

Beträffande bolagets ställning vid årsskiftet enligt upprättat bokslut och resultatet av rörelsen under året hänvisa vi till de med räkenskaperna överensstämmande uppställningar, som intagits i styrelsens berättelse.

Vi hava genomgått behörigen upprättat inventarium samt tagit del av den statistik, som av bolaget utarbetats. Av denna har bl. a. framgått, att bolagets lager vid bokslutet upptagits till priser, som i allmänhet betydligt understiga tillverkningskostnaderna.

Då ledningen på ett enligt vår åsikt förtjänstfullt sätt tillvaratagit bolagets intressen, få vi tillstyrka bolagsstämman:

att fastställa balansräkningen,

att godkänna styrelsens förslag, att årets förlust jämte från år 1932 balanserad förlust överföras till innevarande års vinst- och förlustkonto, samt

att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för 1933 års förvaltning.

Laxå den 18 mars 1934.

ERIK v. HOFSTEN.

F. SUNDBERG.

AND. SJÖSTEDT.

X. Aktiebolaget Hellefors Manufakturverks styrelseberättelse för år 1933.

Driften i kallvalsverket har utvecklats på ett tillfredsställande sätt i enlighet med den vid rörelsens upptagande uppgjorda planen. Försäljningsomsättningen har sålunda ökat med c:a 62 procent i jämförelse med år 1932. Prisläget har i någon mån förbättrats på såväl exportmarknaden som den inhemska marknaden.

Arbetsfred har rått under året.

Bolagets ställning vid räkenskapsårets slut ävensom resultatet av 1933 års verksamhet, sedan normala avskrivningar å anläggningar för stadigvarande bruk företagits samt cirka 16,000 kronor av årsvinsten använts för nedskrivning av det genom rörelsens större omfattning ökade råvarulagret, framgå av bifogade balans- samt vinst- och förlusträkningar.

Styrelsen föreslår, att årets vinst, 40,551 kronor 2 öre, avräknas å från år 1932 balanserad förlust, 222,266 kronor 79 öre, samt att därefter återstående förlust, 181,715 kronor 77 öre, överföres till innevarande års vinst- och förlustkonto.

Hällefors i februari 1934.

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

XI. Balansräkning för Aktiebolaget Hellefors Manufakturverk per den 31 december 1933.*Tillgångar:*

Jordbruksfastigheter	42,000: —	
Industriella anläggningar	763,321: 20	
Elektriska kraftanläggningar	262,382: 57	
Ekonomibyggnader och bostäder	297,532: 82	
Inventarier	28,764: 11	
Råmateriel	175,285: 20	
Produkter, färdiga och under arbete	236,847: 74	412,132: 94
Diverse debitorer		11,612: 59
Kassabehållning		441: —
Förlust:		
Balanserad från 1932	222,266: 79	
Avgår årets vinst	40,551: 02	181,715: 77
	Kronor	1,999,903: —

Skulder:

Aktiekapital	600,000: —
Avskrivnings- och förnyelsefond	150,000: —
Köpeskillingsreverser	700,000: —
Förlagslån	87,500: —
Hellefors Bruks Aktiebolag	445,085: 83
Diverse kreditorer	17,317: 17
Fastighetsinteckningar	700,000: —
Garanti- och ansvarsförbindelser	24,800: —
	Kronor 1,999,903: —

Vinst- och förlusträkning per den 31 december 1933.*Utgifter:*

Från 1932 balanserad förlust	222,266: 79
Räntor	49,089: 02
Skatter	9,460: 90
Avskrivningar	47,500: —
	Kronor 328,316: 71

Inkomster:

Kallvalsat material	113,063: 03
Elektrisk kraft	31,614: 17
Inkomst av jordbruksfastighet	1,668: 26
Hyror och arrenden	255: 48
Förlust:	
Balanserad från 1932	222,266: 79
Avgår årets vinst	40,551: 02
	181,715: 77
	Kronor 328,316: 71

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

XII. Revisionsberättelse för Aktiebolaget Hellefors Manufakturverk.

Undertecknade, revisorer av Aktiebolaget Hellefors Manufakturverks förvaltning för år 1933, få härmed avgiva följande berättelse.

För fullgörande av vårt uppdrag hava vi tagit del av bolagets protokoll och övriga handlingar, som lämna upplysningar om bolagets ekonomi.

Försäkringshandlingarna hava av oss granskats varvid konstaterats, att samtliga försäkringsvärden överstiga de bokförda beloppen.

Bolagets räkenskaper, som underkastats fullständig och noggrann siffergranskning av därtill utsedd person, hava av oss genomgåts och befunnits förda med ordning och reda.

Beträffande bolagets ställning vid årsskiftet enligt upprättat bokslut och resultatet av rörelsen under året, hänvisa vi till de med räkenskaperna överensstämmande uppställningar, som intagits i styrelsens berättelse.

Vi hava genomgått behörigen upprättat inventarium samt tagit del av den statistik, som av bolaget utarbetats. Av denna har bl. a. framgått, att bolagets lager vid bokslutet upptagits till priser, som i allmänhet betydligt understiga tillverkningskostnaderna.

Då ledningen på ett enligt vår åsikt förtjänstfullt sätt tillvaratagit bolagets intressen få vi tillstyrka bolagsstämman:

att fastställa balansräkningen,

att godkänna styrelsens förslag, att årets vinst avräknas å från 1932 balanserad förlust samt att därefter återstående förlust överföres till innevarande års vinst- och förlustkonto, samt

att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för 1933 års förvaltning.

Bångbro den 17 mars 1934.

ERIK v. HOFSTEN.

F. SUNDBERG.

AND. SJÖSTEDT.

XIII. Aktiebolaget Svenska Stållinors styrelseberättelse för år 1933.

Ordertillgången har ogynnsamt påverkats av den under året rådande byggnadskonflikten och den jämförelsevis ringa sysselsättningsgraden inom gruvindustrien.

Driften har fortgått utan störning av arbetskonflikt.

Bolagets ställning vid räkenskapsårets slut och resultatet av 1933 års verksamhet, sedan normala avskrivningar å anläggningar för stadigvarande bruk företagits, framgå av bifogade balans- samt vinst- och förlusträkningar.

Styrelsen föreslår, att årets förlust, 11,623 kronor 56 öre, jämte från år 1932 balanserad förlust, 16,520 kronor 44 öre, eller tillhopa 28,144 kronor, överföres till innevarande års vinst- och förlustkonto.

Kristinehamn i februari 1934.

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

S. BOMAN.

TIL. WIGELIUS.

XIV. Balansräkning för Aktiebolaget Svenska Stållinor per den 31 december 1933.

Tillgångar:

Tomtvärden	26,000: —
Industribyggnader	138,336: 01
Maskiner	343,743: 60
Ofullbordade nyanläggningar	913: 69
Inventarier	12,787: 53

Råmateriel	30,394: 24	
Produkter, färdiga och under arbete	219,357: 70	249,751: 94
Diverse debitorer		1,739: 92
Kassabehållning		10: 66
Förlust:		
Balanserad från 1932	16,520: 44	
Årets förlust	11,623: 56	28,144: —
	Kronor	801,427: 35

Skulder:

Aktiekapital		260,000: —
Hypotekslån	50,000: —	
Förlagslån	56,250: —	106,250: —
Bankkrediter		17,728: 10
Hellefors Bruks Aktiebolag		395,630: 87
Diverse kreditorer		21,818: 38
Disponerade fastighetsinteckningar	125,000: —	
Disponerade förlagsinteckningar	20,000: —	
Garantiförbindelse	10,800: —	
	Kronor	801,427: 35

Vinst- och förlusträkning per den 31 december 1933.*Utgifter:*

Från 1932 balanserad förlust	16,520: 44
Räntor	6,297: 05
Skatter	1,210: 42
Avskrivningar	20,780: 78
	Kronor 44,808: 69

Inkomster:

Linor och tråd	16,324: 69
Bostadshyror	340: —
Förlust:	
Balanserad från 1932	16,520: 44
Årets förlust	11,623: 56
	Kronor 44,808: 69

C. E. SVENSSON.

ALF LINDAHL.

OLOF HJORTH.

AD. LINDGREN.

S. BOMAN.

TH. WIGELIUS.

XV. Revisionsberättelse för Aktiebolaget Svenska Stållinor för år 1933.

Undertecknade, revisorer av Aktiebolaget Svenska Stållinors förvaltning för år 1933, få härmed avgiva följande berättelse.

För fullgörande av vårt uppdrag hava vi tagit del av bolagets protokoll och övriga handlingar, som lämna upplysningar om bolagets ekonomi.

Försäkringshandlingarna hava av oss granskats, varvid konstaterats, att samtliga försäkringsvärden överstiga de bokförda beloppen.

Bolagets räkenskaper, som underkastats fullständig och noggrann siffergranskning av därtill utsedd person, hava av oss genomgåts och befunnits förda med ordning och reda.

Beträffande bolagets ställning vid årsskiftet enligt upprättat bokslut och resultatet av rörelsen under året, hänvisa vi till de med räkenskaperna överensstämmande uppställningar, som intagits i styrelsens berättelse.

Vi hava genomgått behörigen upprättat inventarium samt tagit del av den statistik, som av bolaget utarbetats. Av denna har bland annat framgått, att bolagets lager vid bokslutet upptagits till priser, som i allmänhet betydligt understiga tillverkningskostnaderna.

Då ledningen på ett enligt vår åsikt förtjänstfullt sätt tillvaratagit bolagets intressen, få vi tillstyrka bolagsstämman:

att fastställa balansräkningen,

att godkänna styrelsens förslag, att årets förlust jämte från 1932 balanserad förlust överföres till innevarande års vinst- och förlustkonto, samt

att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för 1933 års förvaltning.

Hällefors den 16 mars 1934.

ERIK v. HOFSTEN.

F. SUNDBERG.

XVI. Hällefors—Fredriksbergs Järnvägars Aktiebolags styrelseberättelse för år 1933.

Antalet tonkilometer å järnvägen överstiger för år 1933 motsvarande siffror för något föregående år, beroende på att Fredriksbergsindustrierna under året arbetat utan avbrott med ökad produktion. Härigenom hava driftskostnaderna per tonkilometer sjunkit betydligt. Järnvägens taxa har under året sänkts så, att den numera sammanfaller med S. J:s taxa av den 1 oktober 1930.

Några nyanskaffningar eller nyanläggningar under året äro icke att anteckna.

Bolagets ställning vid räkenskapsårets slut ävensom resultatet av dess verksamhet under år 1933 framgå av bifogade balans- samt vinst- och förlusträkningar.

Årets totala trafikinkomst har uppgått till kr. 345,949: 09
Frändrages driftskostnaderna..... » 244,032: 54

återstå kr. 101,916: 55

Efter avdrag av räntor	kr. 27,941: 25	
och gjorda avskrivningar	» 53,182: 64	kr. 81,123: 89
blir årsresultatet en vinst av	kr. 20,792: 66	
vartill komma balanserade vinstmedel	» 2,681: 75	
Till bolagsstämmans förfogande stå sålunda	kr. 23,474: 41	

Styrelsen föreslår,
att till utdelning å aktiekapitalet avsättas

kr. 18,000: —	
samt att till 1934 års vinst- och förlustkonto överföras	» 5,474: 41

Summa kronor 23,474: 41.

Hällefors i mars 1934.

C. E. SVENSSON.

OLOF HJORTH.

AD. LINDGREN.

S. BOMAN.

ALF LINDAHL.

TH. WIGELIUS.

XVII. Balansräkning för Hällefors—Fredriksbergs Järnvägars Aktiebolag per den 31 december 1933.

Tillgångar:

Bananläggningen	2,799,698: 09
Gårdar och fastigheter	348,796: 52
Rullande materiel	679,659: 99
Maskiner	36,413: 25
Inventarier	21,587: 61
Förrådsartiklar	19,643: 18
Diverse debitorer	4,209: 03
Kassabehållning	3,668: 96
	Kronor 3,913,676: 63

Skulder:

Aktiekapital	1,200,000: —
Reservfond	120,000: —
Förnyelsefond	562,405: 80
Hällefors Bruks Aktiebolag	1,995,053: 62
Diverse kreditorer	12,742: 80
Vinstmedel:	
Balanserade från 1932	2,681: 75
Årets vinst	20,792: 66
	23,474: 41
Ansvarsförbindelser	4,000: —
	Kronor 3,913,676: 63

Vinst- och förlusträkning per den 31 december 1933.

Utgifter:

Räntor		27,941: 25
Avskrivningar		53,182: 64
Vinst:		
Balanserad från 1932	2,681: 75	
Årets vinst	20,792: 66	23,474: 41
	Kronor	104,598: 30

Inkomster:

Från 1932 balanserad vinst	2,681: 75
Järnvägsdriften	101,916: 55
	Kronor 104,598: 30

C. E. SVENSSON.

S. BOMAN.

AD. LINDGREN.

OLOF HJORTH.

ALF LINDAHL.

TH. WIGELIUS.

XVIII. Revisionsberättelse för Hällefors—Fredriksbergs Järnvägars Aktiebolag för år 1933.

Efter verkställd granskning av Hällefors—Fredriksbergs Järnvägars Aktiebolags räkenskaper och förvaltning för år 1933 få undertecknade revisorer avgiva följande berättelse:

Bolagets ställning vid årets slut och dess verksamhet framgår av styrelseberättelsen bilagda balans- samt vinst- och förlusträkningar, vilka befunnits överensstämma med bolagets räkenskaper.

Siffergranskning har verkställts av därtill särskilt utsedd person, vilkens rapport icke föranlett någon anmärkning.

Vi hava genomgått bolagets protokoll samt granskat dess brandförsäkringshandlingar och därvid funnit allt i god ordning.

Behöriga avskrivningar hava under året verkställts, och synas de bokförda värdena vara betryggande. Vi tillstyrka balansräkningens godkännande.

Vi biträda styrelsens förslag beträffande användningen av den under förvaltningsåret uppkomna vinsten samt hemställa att full ansvarsfrihet beviljas för den tid, revisionen omfattar.

Hällefors den 16 mars 1934.

ERIK v. HOFSTEN.

F. SUNDBERG.